

**ZARZĄD GMINY
W STAREJ KORNICY**

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY STARA KORNICA**

**ANALIZA I OCENA STANU ZAGOSPODAROWANIA
ORAZ UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY**

**MAZOWIECKIE BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
I ROZWOJU REGIONALNEGO ODDZIAŁ TERENOWY**

SIEDLCE - 2001 r.

Spis treści	strona
I. INFORMACJE WPROWADZAJĄCE	1
1. Informacje formalno-prawne	1
2. Zespół autorski	1
3. Obszar opracowania	2
4. Dokumentacja studium	2
5. Cele i funkcje studium	2
6. Materiały wejściowe	7
II. DEMOGRAFIA I ZATRUDNIENIE	10
III. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	13
1. Położenie geograficzne gminy	13
2. Położenie gminy na tle podziałów fizycznogeograficznych Polski	13
3. Rzeźba terenu	14
4. Budowa geologiczna	14
5. Surowce mineralne	15
6. Gleby	17
7. Retencja wód powierzchniowych	18
8. Wody podziemne	18
9. Pomniki przyrody	19
10. Krajobrazy przyrodnicze	20
10.1. Krajobraz rolniczy	20
10.2. Krajobraz leśny	20
10.3. Krajobraz dolinny	21
10.4. Zbiorniki wodne	21
11. Lasy	22
11.1. Charakterystyka własnościowa lasów	22
11.2. Lokalizacja lasów	23
11.3. Charakterystyka siedliskowa lasów	23
11.4. Gatunki panujące	24
11.5. Charakterystyka wiekowa lasów	25
11.6. Urządzenia pomocnicze gospodarki leśnej	25
11.7. Administracja	25
11.8. Przydatność lasów do rekreacji	25
11.9. Łowiectwo	26
11.10. Zagrożenia lasów	27
12. Wnioski	27
12.1. Ocena warunków fizjograficznych	27
12.2. Ocena wartości przyrodniczych gminy Stara Kornica	28
12.3. Ocena lasów gminy	29
IV. WARTOŚCI KULTUROWE	30

V. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	51
VI. MIESZKALNICTWO	55
VII. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	57
1. Administracja	57
2. Oświata	57
3. Kultura i sport	58
4. Zdrowie i opieka społeczna	58
5. Łączność	58
6. Cmentarze	58
7. Handel i gastronomia	58
VIII. KOMUNIKACJA	60
1. Powiązania zewnętrzne gminy	60
2. Analiza funkcjonalno-techniczna	60
3. Komunikacja zbiorowa	63
4. Zaplecze techniczne	63
5. Ocena i wnioski	63
IX. DIAGNOZA STANU INFRASTRUKTURY SANITARNEJ	65
1. Zaopatrzenie w wodę	65
2. Usuwanie ścieków sanitarnych	66
3. Usuwanie odpadów stałych	66
4. Zaopatrzenie w gaz ziemny	67
5. Zaopatrzenie w ciepło	67
6. Powiązania zewnętrzne infrastruktury sanitarnej	68
7. Uwarunkowania rozwoju w zakresie infrastruktury sanitarnej	68
X. ELEKTROENERGETYKA	69
1. Uwarunkowania zewnętrzne	69
1.1. Stacje elektroenergetyczne 110/SN	69
1.2. Magistralne linie średniego napięcia 15 kV	70
2. Uwarunkowania wewnętrzne	73
2.1. Lokalne urządzenia elektroenergetyczne	73
XI. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	76

I. INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

1. Informacje formalno-prawne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stara Kornica zostało wykonane w Mazowieckim Biurze Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego Oddział Terenowy w Siedlcach.

Podstawą prawną rozpoczęcia opracowania były:

- uchwała Nr VIII/68/99 Rady Gminy w Starej Kornicy o przystąpieniu do opracowania "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stara Kornica",
- umowa o dzieło z dnia 16.06.2000 zawartej pomiędzy Zarządem Gminy Stara Kornica a Generalnym Projektantem.

Opracowanie wykonano stosownie do obowiązujących przepisów, aktualnych w dniu przekazania Zamawiającemu.

Treści zawarte w niniejszym opracowaniu stanowią wyłączną własność Biura w Siedlcach i mogą być wykorzystywane, powielane oraz udostępniane osobom trzecim jedynie na podstawie pisemnego zezwolenia w/w Biura z zastrzeżeniem wszelkich skutków prawnych, w tym wynikających z prawa autorskiego.

2. Zespół autorski

Generalny projektant	- mgr Maria Elżbieta Wróbel upr. urb. nr 395/88
Oprac. przestrzenne	- mgr Maria Elżbieta Wróbel
Środowisko przyrodnicze	- mgr Andrzej Dombrowski
Leśnictwo	- mgr inż. Barbara Dymna
Wartości kulturowe i krajobrazowe,	- mgr Cezary Ostas
Archeologia	
Demografia i zasoby siły roboczej	- dr Stefan Białczak
Mieszkalnictwo, infrastruktura społ.	- mgr inż. Teresa Oklińska
Rolnictwo	- mgr inż. Krystyna Mazur
Komunikacja	- mgr inż. Teresa Oklińska
Inżynieria sanitarna	- inż. Pelagia Pawlik
Elektroenergetyka, telekomunikacja	- mgr inż. Urszula Gadomska
Opracowanie graficzne	- mgr inż. Zbigniew Cieszkowski
	- tech. bud. Barbara Firasiewicz
	- tech. bud. Elżbieta Dmowska

U C H W A Ł A Nr XXII/149/02
Rady Gminy w Starej Kornicy
z dnia 28 lutego 2002 roku

- **sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stara Kornica.**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt. 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r Nr 142, poz. 1591), oraz art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r Nr 15, poz. 139 z późn. zm.) **Rada Gminy w Starej Kornicy** postanawia co następuje:

§ 1

Uchwała się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stara Kornica w brzmieniu określonym w załącznikach do uchwały:

- 1. część graficzna stanowiąca załącznik nr 1 do niniejszej uchwały
- 2. część opisowa stanowiąca załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy

Eugeniusz Kałabun

3. Obszar opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stara Kornica zostało opracowane w granicach administracyjnych, z uwzględnieniem obszarów sąsiednich niezbędnych do analizy powiązań zewnętrznych gminy.

4. Dokumentacja Studium

Całość opracowania obejmuje:

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stara Kornica - część uchwała przez Radę Gminy składające się z:
  - 1) części graficznej ustaleń studium obejmujące rysunek w skali 1:10.000 stanowiący załącznik nr 1 do uchwały nr XXII/149/02 Rady Gminy w Starej Kornicy z dnia 28.02.2002r.
  - 2) części tekstowej ustaleń studium stanowiącej załącznik nr 2 do uchwały nr XXII/149/02 Rady Gminy w Starej Kornicy z dnia 28.02.2002r.
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - dokumentacja formalno-prawna
3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - dokumentacja prac merytorycznych, w tym:
  - 1) Inwentaryzacja stanu zagospodarowania gminy Stara Kornica sporządzone w 2000 r. na mapach ewidencyjnych w skali 1:5000
  - 2) Analiza i ocena stanu zagospodarowania gminy oraz uwarunkowań rozwoju - część opisowa
  - 3) Uwarunkowania rozwoju gminy Stara Kornica - plansza w skali 1:10.000

5. Cele i funkcje studium

5.1. Cele studium

Studium dotyczące gminy jest nowym rodzajem opracowania planistycznego, wprowadzonym przez ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym.

W Studium następuje określenie, w odniesieniu do całości gminy, uwarunkowań i celów rozwoju oraz kierunków polityki przestrzennej, z uwzględnieniem zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Studium nie jest przepisem gminnym; jego ustalenia nie stanowią podstawy decyzji administracyjnych dotyczących tych podmiotów.

Będą natomiast obowiązywać władze i Zarząd Gminy (oraz jednostki bezpośrednio im podległe), ukierunkowując ich działania, w tym przede wszystkim działania w zakresie zagospodarowania przestrzennego; obowiązują więc przy sporządzaniu planu miejscowego. Określenie w studium kierunków zagospodarowania przestrzennego i strategii rozwoju gminy stanowi tym samym niezbędne podbudowanie projektów planów miejscowych.

Stosownie do wymagań określonych w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym, w studium powinny być uwzględnione uwarunkowania wynikające z następujących przesłanek (tekst w nawiasach stanowi komentarz autorski, przybliżający treść cytowanych przepisów):

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu
(uwarunkowania te określa się na podstawie wieloaspektowej analizy i oceny istniejącego stanu zagospodarowania oraz funkcjonowania gminy),
- występowania terenów i obiektów chronionych na podstawie przepisów szczególnych (tj. objętych ochroną prawną z uwagi na ich wartości przyrodnicze, kulturowe bądź potrzebę zapewnienia odpowiedniej strefy ochrony, jak np. w przypadku otuliny parków narodowych bądź krajobrazowych, stref izolacyjnych ujęć wody itp.),
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej (z czym wiąże się potrzeba szeroko rozumianej analizy i oceny, z uwzględnieniem wartości zasobów środowiska oraz występujących zagrożeń i rozpoznawania czynników wywołujących te zagrożenia),
- prawa własności gruntów (jako istotnego uwarunkowania kształtowania zagospodarowania terenu, w warunkach gospodarki rynkowej, mogącego mieć zasadniczy wpływ na możliwości realizacji postulowanych kierunków polityki przestrzennej i realny poziom osiągania pożądanych celów rozwoju),
- jakość życia mieszkańców (w rozmaitych jej aspektach, ocenianych z punktu widzenia odczucia społecznego i cech badanego układu przestrzennego, w kategoriach jakości środowiska przyrodniczego i otoczenia w miejscu zamieszkania, w tym: warunków zdrowotnych, funkcjonalności i harmonijności układu przestrzennego, wielkości szans na zatrudnienie i wybór miejsca pracy, poziomu dobrobytu i bezpieczeństwa mieszkańców, itp.),
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych (zadania te, w toku ich formułowania przez organy rządowe, mają być opiniowane przez sejmik

samorządowy; wprowadzenie tych zadań do planu miejscowego stanowi warunek ich realizacji, następuje to po przeprowadzeniu negocjacji dotyczących warunków, na jakich dane zadanie będzie uwzględnione w planie miejscowym; wynikałaby stąd istotna rola studium jako merytorycznej podstawy ww negocjacji).

Rozpoznanie to powinno również objąć określenie zadań służących realizacji lokalnych celów publicznych (w tym zadań, które z racji występujących potrzeb powinny być podjęte oraz zadań, które gmina zamierza podjąć).

Wymienione wyżej analizy i oceny pozwalają na postawienie diagnozy stanu i funkcjonowania gminy, stanowiąc podstawę określenia celów rozwoju gminy, ustalenia hierarchii tych celów oraz sformułowania propozycji dotyczących generalnych zasad i kierunków zagospodarowania obszaru gminy (ustalenia kierunków polityki przestrzennej).

Oprócz stworzenia studialno-analitycznych podstaw konstruowania planów miejscowych, ustalenia podjęte w wyniku studium umożliwią i ułatwią władzom gminy przeprowadzenie ocen efektów uzyskiwanych w procesach gospodarki przestrzennej, a także kontrolowanie przydatności planów miejscowych jako narzędzi tej gospodarki.

Cele i kierunki działania, określone w wyniku studium, mogą mieć szersze znaczenie i zastosowanie, niż tylko stworzenie podstaw sporządzania planów miejscowych. Mogą np. wskazywać na potrzebę podjęcia, obok prac nad planem, działań promocyjnych (w postaci np. ulg podatkowych dla określonego typu inwestycji czy dopłat z budżetu gminy) czy działań mających na celu istotne znaczenie z punktu widzenia ustalania programu gospodarczego, racjonalizacji budżetu gminy, ustanawiania przepisów porządkowych itp.

5.2. Funkcje studium

W oparciu o przepisy ustawy można wyodrębnić następujące funkcje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego:

- zbiór informacji o zadaniach rządowych i innych o podobnym charakterze, poprzez które wyraża się polityka przestrzenna państwa, studium daje pełną podstawę do oceny skutków wprowadzenia tych zadań na teren gminy,
- zbiór wytycznych do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego , sporządzanych dla różnych, z reguły małych, obszarów,

- zbiór wytycznych dla planów i programów rozwoju systemów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- informacje o warunkach, potrzebach i możliwościach dokonania przekształceń zabudowy i zagospodarowania terenu,
- materiał informacyjny dla studium zagospodarowania przestrzennego województwa, a w szczególności:
  - * możliwości rozwoju gminy,
  - * ponadlokalnych potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
  - * skutków realizacji na terenie gminy zadań rządowych,
  - * ponadlokalnych potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej,
  - * przestrzenno-funkcjonalnych powiązań międzygminnych.

5.3. Podstawa formalno-prawna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stara Kornica opracowano w oparciu o następujące przepisy:

- ustawa z dnia 7.VII.1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999r. Nr 15, poz. 139, z późn. zmian.),
- ustawa z dnia 27.04.2001r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62 poz. 627),
- ustawa z dnia 15.II.1962r. o ochronie dóbr kultury i muzeach (Dz. U. z 1999r. Nr 98 poz. 1150),
- ustawa z dnia 8.III.1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142 poz. 1591),
- ustawa z dnia 28.IX.1991r. o lasach (Dz. U. z 2000r. Nr 56 poz.679 z późn. zmian.),
- ustawa z dnia 16.X.1991r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001r. Nr 99 poz. 1079),
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 .II. 1995r. (Dz. U. z 1995r. Nr 16 poz. 78 z późn. zmian.),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 97 z dn.11.09.2001),
- ustawa z dnia 18.VII.2001r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2001r. Nr 115 poz. 1229.)

- rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Lesnictwa z dnia 14.VII.1998r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska oraz wymagań jakim powinna odpowiadać ocena oddziaływania na środowisko tych inwestycji (Dz.U. z 1998r. nr 93, poz. 589)
- ustawa z dnia 4 lutego 1994r. - Prawo Geologiczne i Górnicze (Dz. U. nr 27, poz. 96 z późn. zmian.).
- ustawa z dnia 21.III.1985r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2000r. Nr 71, poz. 838)
- uchwała nr 192 Rady Ministrów z dnia 2.XII,1985r, w sprawie zaliczenia dróg do dróg krajowych (MP. Nr 3, poz. 16 z dnia 14.II.1986r.),
- rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 14.VII.1986r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg wojewódzkich (Dz. U. Nr 30, poz. 151 z późniejszymi zmianami),
- uchwała nr XV/107/2000 Rady Gminy w Starej Kornicy z dnia 28 grudnia 2000r. w sprawie zatwierdzenia dróg gminnych
- ustawa z dnia 29.VIII.1997r. o finansowaniu dróg publicznych (Dz. U. Nr 123, poz. 780 z późn. zmian.),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15.XII.1998r. w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich (Dz. U. z 1998r. Nr 160, poz. 1071),
- rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2.III.1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 1999r. Nr 43, poz. 430),
- rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z 28.II.2000r. w sprawie numeracji i ewidencji dróg oraz obiektów mostowych (Dz.U. z 2000r. Nr 32, poz. 393).

6. Materiały wejściowe

Materiały wejściowe

- Kondracki J. 1978. Geografia fizyczna Polski. PWN Warszawa
- Atlas Rzeczypospolitej Polskiej 1994, PPWK
- Informator przyrodniczy województwo białkopodlaskie 1997. Urząd Wojewódzki w Białej Podlaskiej. Wydział Ochrony Środowiska

- Powiat łosicki. Uwarunkowania rozwoju. 1999. Biuro Studiów Przestrzennych i Polityki Regionalnej
- Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL. 1998. Fundacja IUCN-Poland
- Falkowski E., Falkowski T., Gromadzki W., Karaban J., Kraużlisk, 1985-1988. Kształtowanie się rzeźby obszaru woj. białkopodlaskiego i ocena możliwości uzyskania surowców budowlanych. Rocznik Międzyrzecki, tom XVI-XVII.
- Raport o stanie środowiska w województwie białkopodlaskim w 1996r. 1997 WIOŚ w Białej Podlaskiej.
- dokumentacja hydrogeologiczna w kategorii "B" ujęć wody podziemnej w Kornicy - Warszawskie Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Geodezyjne 1964r. i biuro Projektów Wodnych Melioracji, Lublin 1979r.
- Projekt techniczny ujęcia wody, stacji wodociągowej i zbiorników przepływowych w Kornicy - Geodezyjno-Dokumentacyjna Spółdzielnia Pracy "Technoplan" w Warszawie Oddział w Lublinie 1986r.
- Projekt techniczny wodociągu grupowego Kornica - j.w.
- Projekt renowacji studni nr 1 ujęcia wody w Kornicy - A.Ambrożkiewicz, Lublin 1994r.
- Dokumentacja hydrologiczna w kategorii "B" ujęcia wód podziemnych z utworów trzeciorzędowych dla RSP w Wólce Nosowskiej gm. Kornica - Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie Zakład w Lublinie 1987r.
- Projekt techniczny stacji wodociągowej RSP Wólka Nosowska - Pracownia Projektowa RSP Babice Stare 1989r. Warszawa
- Dokumentacja ujednostawienia stacji wodociągu grupowego Wólka Nosowska gm. Stara Kornica - Biuro Projektów Wiejskich Wodociągów i Kanalizacji Rolwik, Lublin 1993r.
- Projekt budowlany gminnego wysypiska odpadów bytowo-gospodarczych we wsi Stara Kornica - Lubelska Fundacja Ochrony Środowiska Naturalnego, Lublin 1996r.
- Ocena oddziaływania na środowisko gminnego wysypiska odpadów w Starej Kornicy - E.Pomorska 1996r.
- Projekt budowlany oczyszczalni ścieków w Starej Kornicy - PANN Lublin 2000r.
- Projekt budowlany kanalizacji sanitarnej w Starej Kornicy - PANN Lublin 2000 r.
- Wykaz dróg wojewódzkich Rejonu Drogowego Węgrów - Siedlce z podziałem na gminy

- Wykaz dróg powiatowych w poszczególnych gminach - Powiat łosicki - Zarząd Dróg Powiatowych w Łosicach z dnia 20.09.1999
- Uchwała nr XVI/107/2000 Rady Gminy w Starej Kornicy z dnia 29 grudnia 2000r. w sprawie zatwierdzenia dróg gminnych
- Ruch drogowy 1995. Warszawa, 1996, Transprojekt - Warszawa
- Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski według miast i gmin. IUNG, Puławy 1994,
- Warunki przyrodnicze produkcji rolnej woj. siedleckiego. IUNG, Puławy 1982,
- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego ,
- Inwentaryzacja urbanistyczna,
- Studium historyczno-konserwatorskie opracowane przez mgr Cezarego Ostasa,
- Studium archeologiczne-konserwatorskie opracowane w 1996r. przez mgr J. Niedźwiedzia,
- Mapy glebowo-rolnicze wszystkich wsi gminy w skali 1:5000 - Urząd Wojewódzki w Siedlcach,
- Wnioski mieszkańców, inwestorów, samorządu i instytucji,
- Podstawowe dane statystyczne wg miast i gmin za 1997r. - US Siedlce 1998,
- Wykaz gruntów wg form własności wg stanu w dniu 31.12.1996r. z Urzędu Gminy ,
- Materiały do studium zagospodarowania przestrzennego województwa, siedleckiego.
  - WBPP Siedlce 1995,
- Wyniki NSP - 1978, 1988,
- Dane statystyczne WUS Siedlce za 1995,
- Ankiety dla potrzeb Studium zagospodarowania przestrzennego dotyczące określenia jakości życia mieszkańców - 1995.
- Studium zagospodarowania przestrzennego woj. siedleckiego - Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Siedlcach, 1997.
- Określenie prawidłowości występowania lokalnych złóż kruszywa naturalnego w woj. Białą Podlaska na podstawie oceny rozwoju sieci hydrograficznej i jednostek geomorfologicznych terenu Etap V: Gminy - Huszlew, Międzyrzec Podlaski, Olszanka, Stara Kornica. Centrum Usług Techniczno-Organizacyjnych Budownictwa Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa CUTOP-PZIIB, Białystok, 1986.

- Związek pomiędzy warunkami złożowymi (surowców do produkcji materiałów budowlanych), hydrogeologicznymi i geologiczno-inżynierskimi a jednostkami geomorfologicznymi Gmina - Stara Kornica, Województwo Białą Podlaska, Zakład Prac Geologicznych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 1980.
- Uproszczony plan urządzania lasu na okres 1.01.1995-31.12.2004r. dla poszczególnych wsi.

II. DEMOGRAFIA I ZATRUDNIENIE

Na 31.12.1999r. gmina Stara Kornica liczyła 5341 osób, w tym 2667 mężczyzn i 2674 kobiet. Na 1 km² przypadało 45 osób, co oznacza, że należy ona do bardzo słabo zaludnionych terenów województwa mazowieckiego (w województwie 142 osób, w kraju 124). Ludność jest rozmieszczona nierównomiernie (mapa).

Pięć z 20 miejscowości skupia aż 54,3 % ogółu ludności. Według ewidencji gminy największe miejscowości liczyły: Stara Kornica - 1074 mieszkańców, Nowa Kornica - 552, Kobylany - 463, Szpaki Nowe - 456, Wólka Nosowska - 416.

Na przestrzeni lat stan ludności w gminie obniżył się. W roku 1970 liczyła 6320 mieszkańców, w roku 1975 - 5839, w roku 1986 - 5412. W ciągu ostatnich 15 lat liczba ludności pozostała prawie niezmienna.

Stan ludności zmieniał się pod wpływem przyrostu naturalnego i migracji stałych. Należy zaznaczyć, że do roku 1998 przyrost naturalny był dodatni lecz w tymże roku wynosił on już $-3,2/1000$ ludności, a w 1999 zaledwie był dodatni, ale wynosił zaledwie 0,7. W ostatnich latach obserwuje się dość niekorzystne zjawisko, a mianowicie zbliżanie się do siebie ilości urodzeń i zgonów. Występuje niebezpieczeństwo, że w niedługim czasie przyrost naturalny może stać się ujemny i będzie stale maleć, a zjawisko to ma już miejsce w powiecie łosickim $(-0,4)$ oraz w województwie mazowieckim $(-0,8)$.

Ubytek ludności z tytułu migracji jest zmienny. W roku 1998 wynosił $-6,1$ na 1000 ludności (w powiecie łosickim $-0,4$) a w 1999 zwiększył się do $-8,7$, co oznacza że w ciągu roku ubyło 47 osób z tytułu migracji. Na 100 mężczyzn przypada 100 kobiet lecz w grupie wiekowej od 20 do 44 lat występuje nadwyżka mężczyzn. Nadwyżka kobiet w stosunku do mężczyzn występuje zaś w najstarszych grupach wiekowych.

Zmienia się struktura ludności gminy wg wieku świadcząca o procesie starzenia się jej. W 1999 roku w ogólnej liczbie ludności udział osób w wieku przedprodukcyjnym, wynosił 28,6%, w wieku produkcyjnym 52% a w wieku poprodukcyjnym 20%.

Liczba pracujących ogółem poza rolnictwem wynosiła 228 osób, w tym 148 kobiet.

Na koniec 1999 roku bezrobocie zarejestrowane składało się z 281 osób, co dawało wskaźnik 10,2 osoby na 100 osób w wieku produkcyjnym. Był on mniej więcej taki sam jak średnio w powiecie łosickim (10,6) oraz niższy niż średnio w gminach wiejskich województwa mazowieckiego (12,7).

Na dzień 31.12.1999r. w rejestrze Regon zarejestrowanych było 190 podmiotów gospodarczych. W przeliczeniu na 1000 ludności ilość podmiotów wynosiła 36 i była znacznie niższa niż średnio w powiecie łosickim (52) oraz gminach wiejskich w województwie mazowieckim (50). ich struktura w gminie Stara Kornica przedstawiała się następująco:

- przemysł i budownictwo - 56 podmiotów
- usługi rynkowe - 70
- usługi nierynkowe - 122

Budżet gminy

Dochody budżetu gminy Stara Kornica w 1999 roku zamknęły się kwotą 5435,7 tys. zł, co daje 881 zł na 1 mieszkańca (średnio w województwie mazowieckim 1050 zł). Podstawowym źródłem dochodów budżetowych gminy jest subwencja ogólna, która w 1999 roku stanowiła aż 53,3 % ich ogólnej kwoty. Dochody własne wyniosły 1737,3 tys., tj. 31,9 %, a dotacje 14,7%.

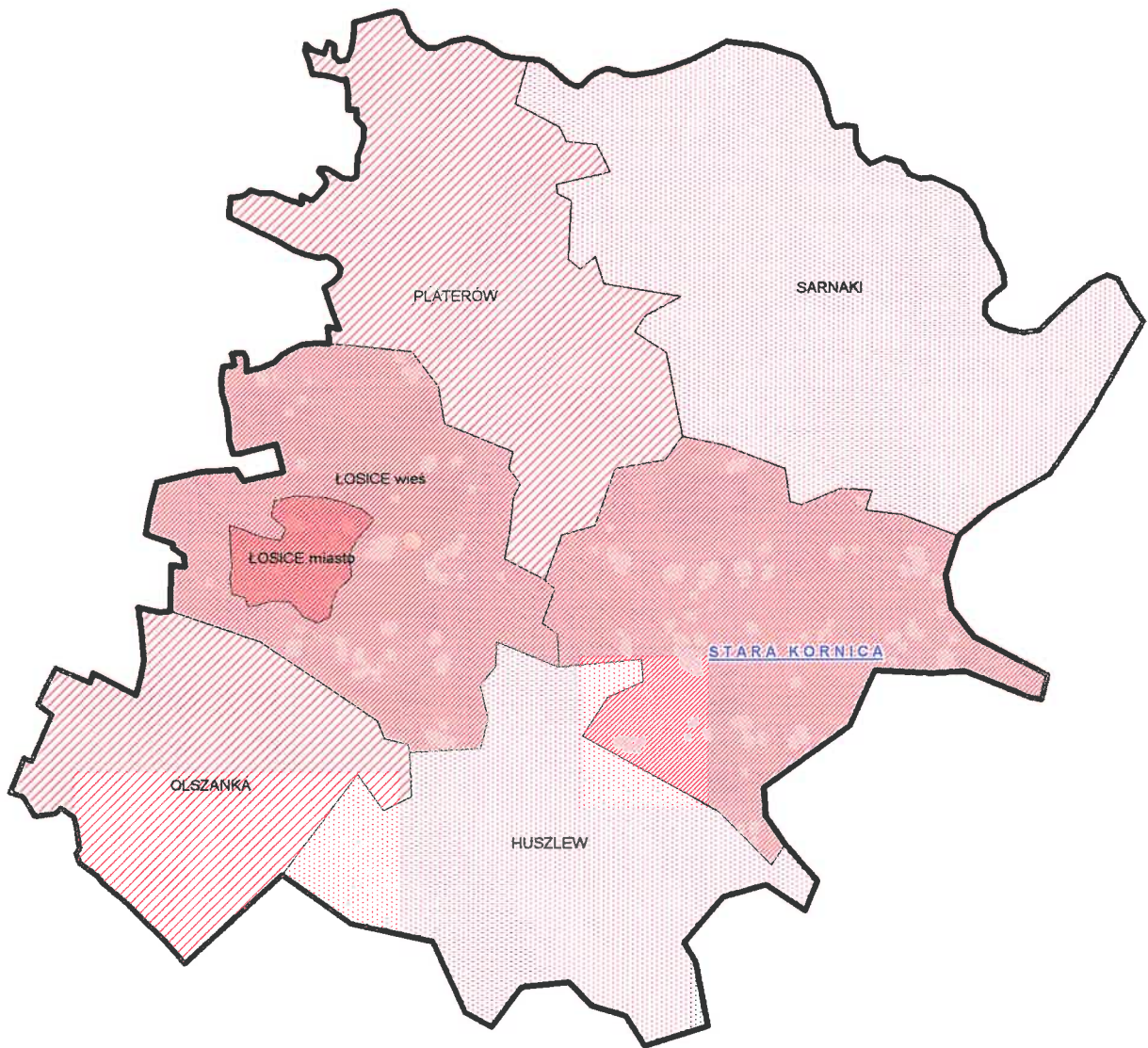
Wydatki budżetu wyniosły w 1999 roku 5611,4 tys. zł. Najważniejsze pozycje wydatków (według działów) przedstawiały się następująco:

	tys. zł	%
- oświata i wychowanie,	3268,9	58,2
w tym: wydatki bieżące	2389	73,1
wydatki majątkowe	797	24,4
- rolnictwo	227,5	4,05
- administracja państwowa i samorządowa	863,1	15,4
- opieka społeczna	321,2	5,7
- transport	259,9	4,6
- gospodarka komunalna	750,6	13,4
- kultura i sztuka	53,6	1,0
- zdrowie	160,7	2,8

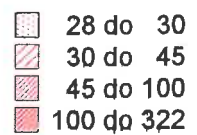
Jak wynika z powyższego zestawienia - ponad połowę wydatków budżetu stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie. Kolejne najbardziej znaczące pozycje wydatków to: administracja i gospodarka komunalna.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

Liczba osób na 1 km²

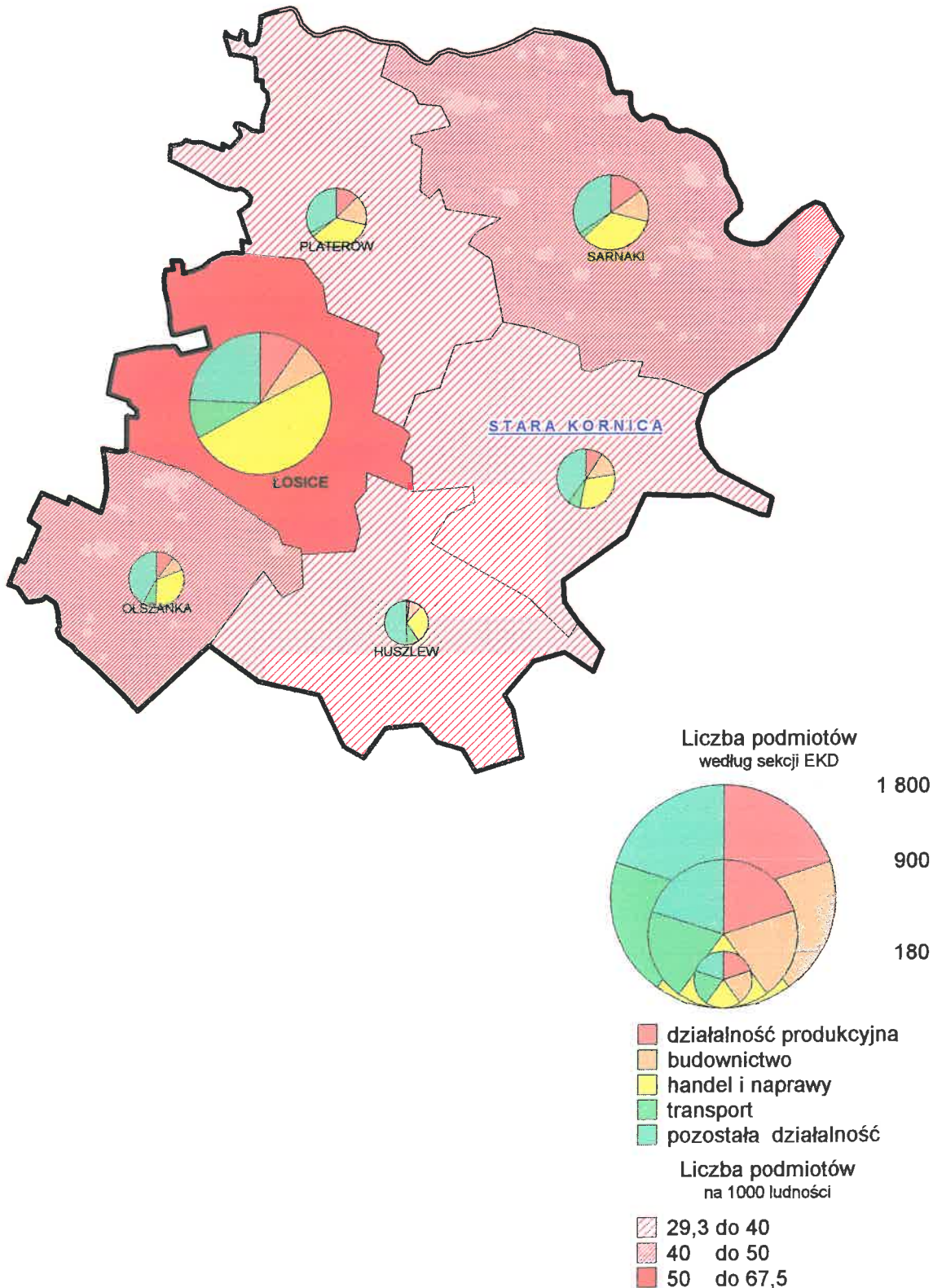

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

POWIAT ŁOSICKI

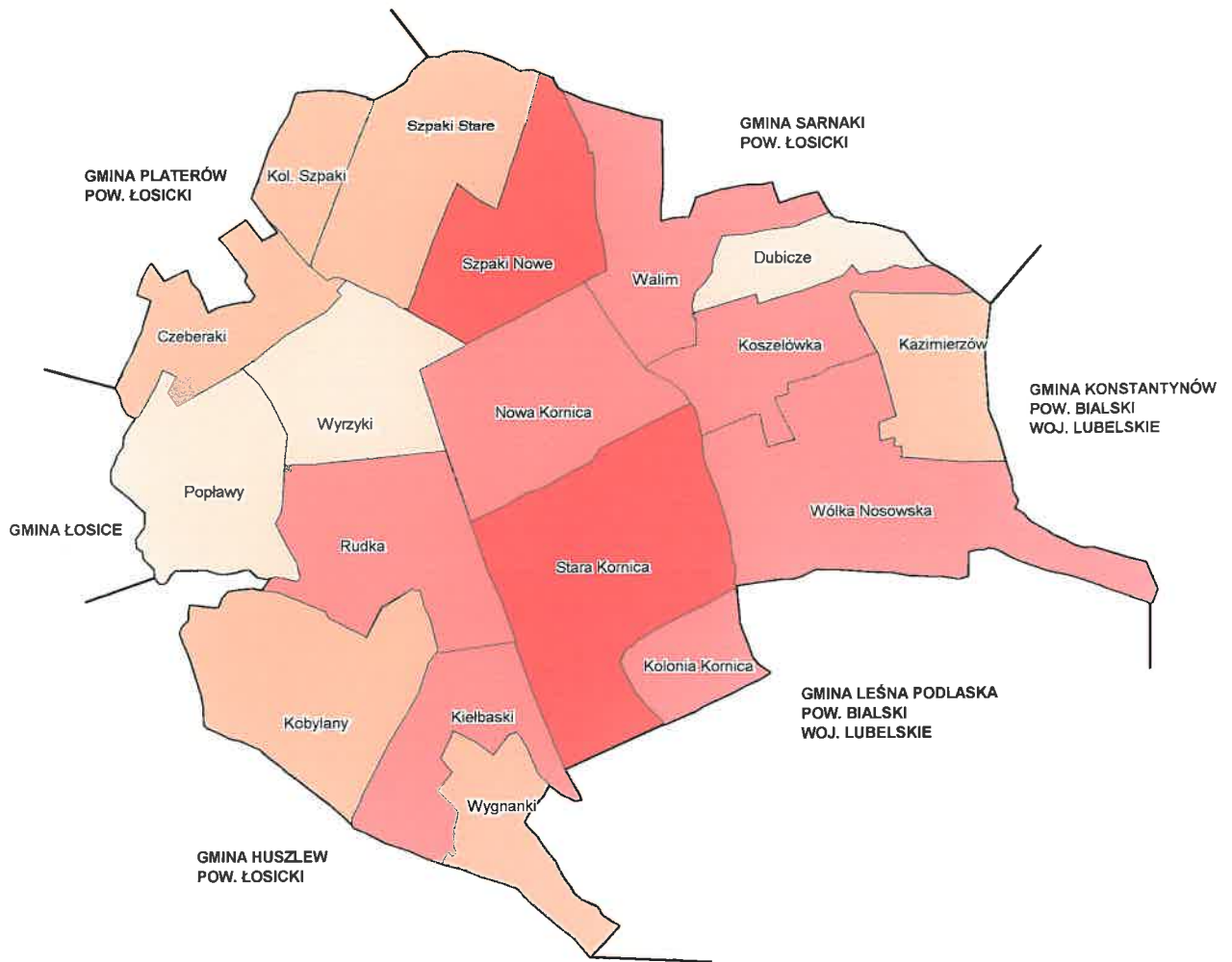
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Stan w dniu 31.12.1998 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W 2001 ROKU Stan w dniu 2 stycznia

Liczba osób na 1 km²
( ) liczba gmin

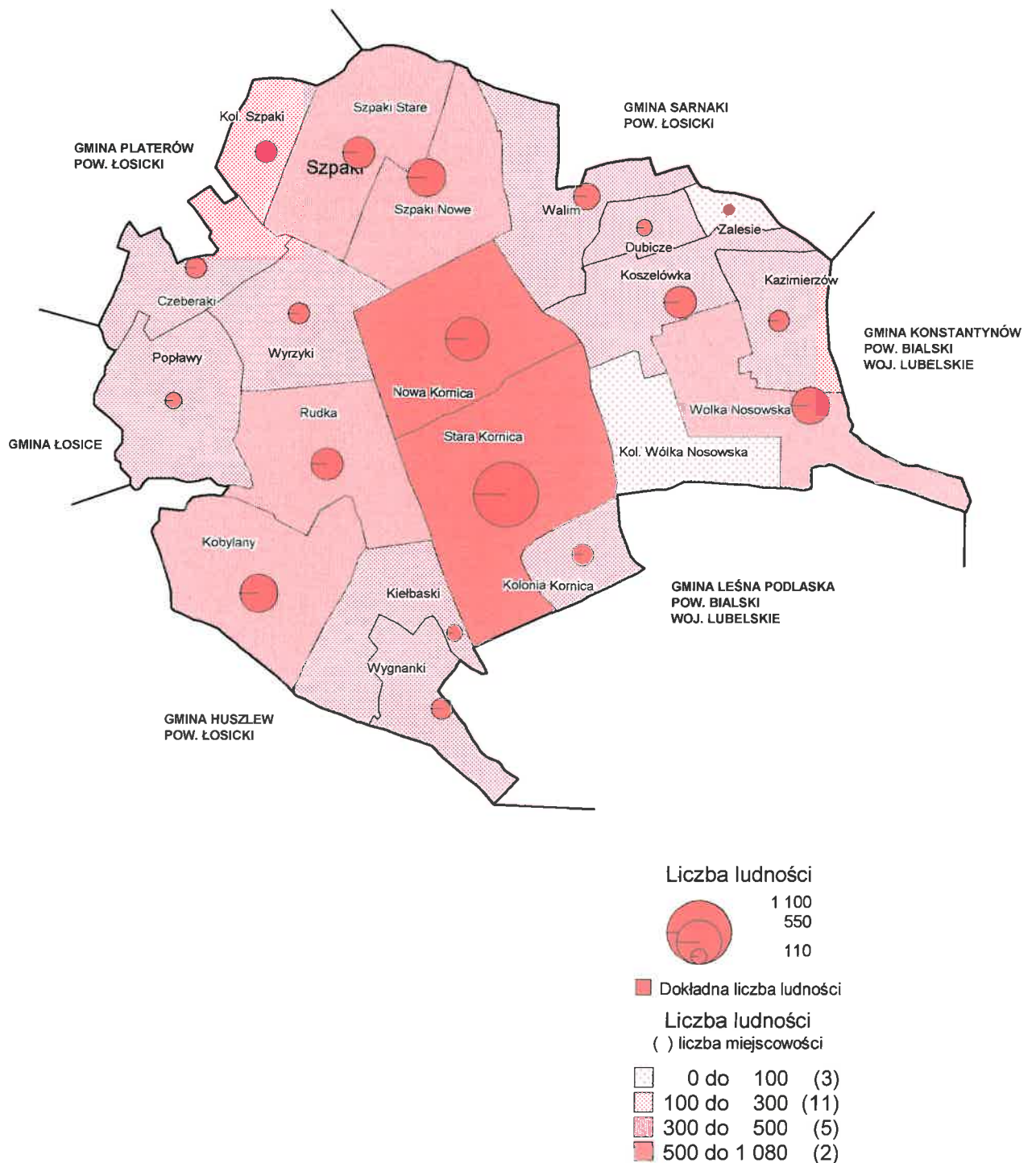
24,8 do 35	(3)
35 do 45	(6)
45 do 55	(7)
55 do 64,5	(2)

Źródło: dane Urzędu Gminy Stara Kornica

Opracowano w MBPPIRR OT Siedlce

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

MIEJSCOWOŚCI WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI
Stan w dniu 2. 01. 2001 r.

Źródło: dane Urzędu Gminy Stara Kornica

Opracowano w MBPPIRR OT Siedlce

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

POŁOŻENIE GMINY NA TLE WOJEWÓDZTWA

III. Środowisko przyrodnicze

1. Położenie geograficzne gminy

Gmina Stara Kornica znajduje się we wschodniej części powiatu łosickiego i woj. mazowieckiego. Od północy graniczy z gminą Platerów i Sarnaki; od wschodu z gm. Konstantynów i Leśna Podlaska; od południa - z gm. Biała Podlaska, gm. Huszlew, a od zachodu - z gminą Łosice.

Struktura użytkowania gruntów (wg stanu na 1.01.2000r.) przedstawiała się następująco:

Lp.	Charakter użytkowania	Powierzchnia	
		ha	%
1.	Użytki rolne	9769	81,9
1.1.	grunty orne	7642	64,0
1.2.	sady	91	0,8
1.3.	łaki trwałe	1395	11,7
1.4.	pastwiska trwałe	641	5,4
2.	Lasy, grunty leśne i zadrzewienia	1409	11,8
3.	Pozostałe grunty	755	6,3
	RAZEM	11933	100,0

2. Położenie gminy na tle podziałów fizycznogeograficznych Polski

W regionalizacji fizycznogeograficznej (wg. Kondrackiego), gmina Stara Kornica znajduje się w obrębie poniższych jednostek:

- megaregion - Europa Środkowa,
- prowincja - Nizina Środkowoeuropejska,
- podprowincja - Niziny Środkowopolskie,
- makroregion - Nizina Południowopodlaska,
- mezoregiony - Wysoczyzna Siedlecka i Równina Łukowska.

Zgodnie z przeprowadzonym przez W. Pożaryskiego podziałem Polski na jednostki strukturalne, gmina Stara Kornica jest zlokalizowana w Obniżeniu Podlaskim, w obrębie Platformy Wschodnioeuropejskiej.

Przez obszar gminy przebiegają działy wodne IV rzędu. Gmina Stara Kornica w regionalizacji przyrodniczo-leśnej Templera należy do IV Krainy Mazowiecko-Podlaskiej.

3. Rzeźba terenu

Rzeźba terenu gminy Stara Kornica została ukształtowana przez działalność lodowca z okresu zlodowacenia środkowopolskiego, stadiału Warty. Rzeźba terenu gminy jest słabo zróżnicowana. Najwyższe wzniesienie znajduje się w północnej części gminy, we wsi Walim i wynosi 181,7 m n.p.m. Najniższe obniżenie występuje w dolinie rzeki Klukówki - w części południowej gminy, w pobliżu wsi Stara Kornica i wynosi 152,5 m n.p.m.

Najbardziej charakterystyczną formą morfologiczną terenu gminy jest równina niskofalista, zbliżona w części południowo-wschodniej do równiny płaskiej.

Północno-zachodnia i północna część gminy leży w zasięgu Wysoczyzny Siedleckiej i stanowi strefę akumulacji moreny czołowej. Rzeźbę terenu tej części gminy urozmaicają wzgórza morenowe i kemowe.

Południowo-wschodnia część gminy leży w obrębie Równiny Łukowskiej. Powierzchnia tej części gminy ma charakter bardziej płaski, stanowi lekko falistą równinę.

Obszar gminy rozcięty jest trzema dolinami rzecznyymi biegnącymi z północy na południowy-wschód. Doliny rzek, szczególnie w górnych odcinkach są płaskie i szerokie, do 1 km szerokości, o bardzo łagodnych zboczach. Jedynie dolina rzeki Klukówki w granicach wsi Kiełbaski ma wyraźnie zaznaczone zbocza i szerokość nie przekraczającą kilkudziesięciu metrów. Doliny rzeczne występują w miejscach powytopiskowych obniżeń przepływowych.

Rozległe obniżenie powytopiskowe, bezodpływowe znajduje się na południe od miejscowości Zalesie we wschodniej części gminy.

4. Budowa geologiczna

Podłoże gminy Stara Kornica tworzą osady kredowe reprezentowane przez margle, wapienie, kredę piszącą i piaski glaukonitowe. Na utworach kredy zalegają osady trzeciorzędowe w postaci miocenijskich ilów oraz oligocenijskich piasków pylastych.

Na utworach trzeciorzędowych zalegają utwory czwartorzędowe reprezentowane przez utwory akumulacji lodowcowej związane ze zlodowaceniem środkowopolskim. Są to gliny i piaski zwałowe oraz piaski wodnolodowcowe. Gliny zwałowe przykryte utworami pyłowymi i pylastymi występują w części zachodniej, południowej i wschodniej na terenie wsi Kobyłany, Kielbaski, Rudka, Kornica Stara, Kol. Wólka Nosowska oraz Wyrzyki. Gliny zwałowe odgórnie spiaszczone, pylaste występują w części zachodniej i północno-wschodniej, między innymi na terenie wsi Wyrzyki, Kazimierzów, Wólka Nosowska. Piaski zajmują zwarte obszary w części północno-wschodniej i środkowej. Są to piaski pylaste na glinie zwałowej oraz piaski głębokie. Osady te występują głównie na terenie wsi Walim, Kornica Nowa, częściowo we wsi Kornica Stara. Mniejsze powierzchnie piasków głębokich spotyka się poza tym rozrzucone na całym obszarze gminy. Utwory akumulacji wodnolodowcowej zajmują niemal cały obszar gminy stanowiąc grunty nośne o korzystnych warunkach dla budownictwa. W dolinach rzek i obniżeniach terenowych występują utwory współczesne. Są to przeważnie namuły organiczne, torfy, mursze i mady. utwory te stanowią grunty nienośne, o niekorzystnych warunkach dla posadowienia budynków ze względu na duże nawodnienie. W środkowej części gminy (okolice wsi Kornica Stara, Kornica Nowa, Rudka i Wólka Nosowska, niedaleko powierzchni występują porwaki utworów kredowych wykształconych głównie jako kreda pisząca, które są przykryte utworami lodowcowymi.

5. Surowce mineralne

Z budową geologiczną związane są rodzaj i jakość surowców budowlanych. Na terenie gminy Stara Kornica występują złoża kredy piszącej, torfu dla celów ogrodniczych i surowców ceramiki budowlanej.

Udokumentowane złoża kopalin

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj surowca	zasoby w tys. ton w tys. m ³ *
1.	Kol. Wólka Nosowska	Kreda pisząca	5
2.	Kol. Wólka Nosowska I	kreda pisząca	5
3.	Kol. Wólka Nosowska II	kreda pisząca	26
4.	Kornica Nowa	kreda pisząca	9841
5.	Kornica Nowa I	kreda pisząca	1

6.	Kornica Nowa II	kreda pisząca	226,226
7.	Kornica Koszelówka	kreda pisząca	12732
8.	Kornica Popówka	kreda pisząca	10178
9.	Rudka	kreda pisząca	6
10.	Wyrzyki - Pólko	torf	59,79*
12.	Wyrzyki III	torf	3,182*
13.	Kornica-Litewniki (pole A)	surowce ilaste	3386*
14.	Kornica-Litewniki (pole B)	surowce ilaste	1802*

- Źródło: - Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.XII.1998r. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1999r.
 - Dokumentacje geologiczne na poszczególne złoża torfu. Geoframp SC Lublin, ul. Ogrodowa 21, Lublin, sierpień 1995r.
 - Dokumentacje geologiczne złóż kredy piszącej Kornica-Popówki i Koszelówka, Przedsiębiorstwo Geologiczne w Krakowie, czerwiec 1990r.
 - Karty Rejestracyjne złóż kredy naturalnej na cele rolnicze Kol. Wólka Nosowska, Lublin 1984 i 1989r.
 - Projekt Prac Geologicznych dla udokumentowania w formie uproszczonej dokumentacji geologicznej w kat. C1 złoża kredy piszącej Rudka II, Biała Podlaska 2000r.
 - Dokumentacja geologiczna (uproszczona) w kategorii C1 złoża kredy piszącej Kornica Nowa II, Biała Podlaska 2000r.

Z występujących na terenie gminy złóż surowce mineralne są wydobywane na podstawie koncesji przez niżej wymienionych użytkowników.

Wykaz użytkowników złóż kopalin

Lp.	Nazwa zakładu, przedsiębiorcy - użytkownik, zakład (adres)	Nazwa złoża	Pow. złoża (ha)	R-j kopaliny	Kopalnia czynna lub nieczynna
1.	Zakład Wydobywania i Przerobu Torfu WOKAS sc. Łosice Ławy 26	Wyrzyki-Pólko	4,76	torf	czynna
2.	j.w.	j.w.	6,35	j.w.	j.w.
3.	Stanisław Wielogórski 09-205 Kornica Koszelówka 21	Kol. Wólka Nosowska II	0,58	kreda	j.w.
4.	Ewa Tymoszuik 08-205 Kornica Walim 5	Kol. Wólka Nosowska	0,51	j.w.	nieczynna
5.	OMG Spółka z o.o. Wólka Nosowska 108 08-205 Kornica	Rudka	0,08	j.w.	nieczynna
6.	Stanisław Czeski 08-205 Kornica Kornica Nowa 46	Kornica Nowa I	0,06	j.w.	czynna
7.	Zdzisław Chwedoruk 01-530 Piszczac, Chotyłów	Kol. Wólka Nosowska	0,05	j.w.	j.w.

8.	Henryk Juńczyk 08-205 Kornica Wólka Nosowska 3b	Kornica Nowa I	0,06	j.w.	nieczynna
----	---	----------------	------	------	-----------

Źródło: dane geologa woj. białkopodalskiego

Ponadto na podstawie postanowienia wydanego przez Zarząd Gminy w Starej Kornicy z dnia 23 października 2000r. Zakład Wydobywania i Przerobu Torfu "WOKAS-bis" s.c. prowadzi rozpoznanie złóż torfu "Wyrzyki IV" w miejscowości Wyrzyki.

Surowce mineralne - piaski i żwiry występujące na terenie gminy mają znaczenie lokalne i są eksploatowane dorywczo i chaotycznie na potrzeby budownictwa indywidualnego.

6. Gleby

Znaczną część gruntów ornych zajmują gleby brunatne wylugowane, natomiast gleby pseudobielicowe są zlokalizowane na znacznie mniejszym areale - okolice wsi Wyrzyki, Kazimierzów i Wólka Nosowska. Czarne ziemie występują głównie w okolicy wsi Kobylany i Kiełbaski. W dolinach Klukówki i Kałuży występują torfy, gleby murszowo-mineralne i czarne ziemie.

Większość gleb brunatnych wylugowanych, wytworzona jest z piasków gliniastych mocnych i lekkich pylastych średnio głęboko i płytko podesłanych piaskiem luźnym lub słabo gliniastym. Tylko w północno-wschodniej części gminy występują duże połacie gleb brunatnych wylugowanych, wytworzonych z piasków gliniastych lekkich pylastych średnio głęboko podesłanych gliną. Najmniejszy areal - w obrębie gleb brunatnych wylugowanych - zajmują gleby wytworzone z piasków słabo gliniastych, przechodzących głębiej w piasek luźny oraz z piasków całkowicie luźnych (północno-wschodnia część gminy).

Gleby pseudobielicowe wytworzone są głównie z glin odgórnie spiaszczonych z dużą domieszką pyłu w górnych poziomach, a tylko w rejonie Kornicy Starej i Kolonii Wólka Nosowska - z utworów pyłowych zwykłych, płytko podesłanych gliną. Marginalny

jest udział gleb pseudobielicowych wytworzonych z pyłów zwykłych podeślanych piaskiem luźnym oraz z piasków gliniastych lekkich pylastych podeślanych gliną.

Pod względem bonitacyjnym gleby klasy III stanowią 15 % , IV - 55% , a gleby V i VI - 30 % powierzchni gruntów ornych.

W użytkach zielonych wydzielono 2 kompleksy: średni (2z) i słaby (3z). Kompleks 2z zajmuje około 90% powierzchni użytków zielonych, natomiast kompleks 3z - około 10%.

7. Retencja wód powierzchniowych

Obszar gminy Stara Kornica należy w całości do zlewni Bugu. Uwzględniając podział na zlewnie cząstkowe, północna część gminy zaliczona jest do zlewni Kałuży - dopływu Tocznej, będącej IV-rzędowym ciekim w dorzeczu Bugu. Przeważająca część gminy (około 90% powierzchni) należy do zlewni cząstkowej (dział wodny V rzędu) Klukówki, odprowadzającej wody do Krzny - lewobrzeżnego dopływu Bugu.

Na terenie gminy znajduje się 40 drobnych, poeksploatacyjnych zbiorników wodnych. Największą powierzchnię (6,6 ha) posiada zbiornik, po eksploatacji torfu, w dolinie Kałuży, koło wsi Wyrzyki. Zdecydowana większość zbiorników nie przekracza 0,05 ha. Łączna powierzchnia wszystkich zbiorników wynosi 11,85 ha. Przy założeniu średniej głębokości 0,6 m stałych zbiorników, łączna objętość retencjonowanej wody wynosi 71000 m³. Gmina Stara Kornica nie była uwzględniona w "Programie małej

retencji woj. białkopodlaskiego" . Objętość obecnie retencjonowanych wód powierzchniowych jest znacznie wyższa od przeciętnej objętości jednego zbiornika (6000 m³) małej retencji w "Programie małej retencji w woj. białkopodlaskim do roku 2015". Należy zatem dążyć do zachowania wszystkich istniejących zbiorników poeksploatacyjnych.

8. Wody podziemne

Pod względem hydrogeologicznym, gmina Stara Kornica znajduje się w Regionie podlaskim, podregionie centralnym. Wschodni skraj tej gminy jest zlokalizowany w

zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 224 - Subzbiornik Podlasie, który objęty jest Obszarem Wysokiej Ochrony (OWO).

Formacje wodonośne są typu porowego i porowo-szczelinowego. Moduł zasobów eksploatacyjnych kształtuje się przeciętnie w przedziale 50-100 m³/24h/km², ale w części wschodniej 200-500m³/24h/km². Głównym użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom trzeciorzędu (ze względu na niewielką - lokalnie zerową - miąższość osadów czwartorzędu). Wody głębinowe zalegają stosunkowo płytko (średnio 60-70 m) w porównaniu z innymi gminami pow. Łosice.

Poziom wód gruntowych w dolinach rzek występuje na głębokości 1-2,5 m, ulegając wahaniom około 1,5 m, w zależności od poziomu wód w rzekach. Na pozostałym terenie (poza dolinami rzek), przeważają głębokości wód wynoszące od 5,5 do 8,5 m, a na podłożu żwirowym lub piaszczystym wśród glin zwałowych - nawet do 10m (głównie w północnej części gminy).

Wody podziemne są szczególnie zagrożone w rejonie wychodni utworów kredowych pod Starą Kornicą i na wschód od Rudki. Na pozostałych obszarach miąższość utworów trzeciorzędowych jest na tyle duża, że zagrożenie wód podziemnych jest znikome.

9. Pomniki przyrody

Na terenie gminy Stara Kornica ustanowiono 4 pomniki przyrody:

Nr rej.	miejsowość- lokalizacja	Nazwa	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Rok ustanowienia
9	Kobylany - park zabytkowy	lipa drobnolistna (trójpniowa)	173-212	22	1963
8	Kobylany - park zabytkowy	jesion wyniosły	226	18-20	1963
109	Kobylany - park zabytkowy	jesion wyniosły	340	25	1984
108	Kobylany - park zabytkowy obok boiska szkolnego	lipa drobnolistna	300	27	1984

Ponadto, znajdują się 4 obiekty w randze pomnika przyrody:

1. Aleja grabowa w Wólce Nosowskiej, obwód największych grabów dochodzi do 210 cm,
2. Jesion wyniosły w Czeberakach - 220 cm w obwodzie.
3. Dąb szypułkowy - ok. 1 km na zachód od Wołowika - 3-pniowy o obwodzie 430 cm
4. Topola czarna w Rudce o obwodzie 560 cm

10. Krajobrazy przyrodnicze

W gminie Stara Kornica występują 3 typy krajobrazów przyrodniczych (fizjocenoz): rolniczy, dolinny i leśny. W obrębie tych krajobrazów znajdują się - tylko lokalnie - niewielkie zbiorniki wodne urozmaicające walory przyrodnicze.

10.1. Krajobraz rolniczy

Krajobraz ten, traktowany jako wieloprzestrzenny system przyrodniczy, łącznie z niewielkimi, śródpolnymi zadrzewieniami i laskami, zajmuje największą część gminy - około 85 % jej powierzchni. Ponieważ udział dobrych gleb jest znaczący, intensyfikacja rolnictwa była na tyle duża, że wpłynęło to negatywnie na strukturę przyrodniczą agrocenoz. Stosunkowo niewielka ilość śródpolnych zadrzewień, niewielkich enklaw łąk, pastwisk i nieużytków wpłynęła na uproszczenie lokalnej różnorodności biologicznej. Korzystne jest sąsiedztwo lasów oraz dolin rzek. Ekoton polno-leśny i polno-łąkowy znacząco podwyższa poziom bogactwa gatunkowego flory i fauny. Szczególnie korzystny jest wysoki udział odłogowanych gruntów, bowiem w tym środowisku znajdują swoje ostoje przedstawiciele fauny będącej naturalnym sprzymierzeńcem rolnika w walce biologicznej z patogenami roślin. Szczególnie wysokie są zagęszczenia drapieżnych chrząszczy oraz drobnych ssaków. Również niekorzystny jest brak alei drzew przydrożnych wzdłuż większości śródpolnych dróg i szos.

10.2. Krajobraz leśny

Krajobraz leśny zajmuje około 11 % powierzchni gminy. Krajobraz ten odznacza się wyjątkowo dużym stopniem fragmentacji - 10 kompleksów leśnych w znacznym

stopniu od siebie odizolowanych. Brak naturalnych, leśnych połączeń pomiędzy poszczególnymi kompleksami utrudnia swobodną dyspersję leśnych gatunków zwierząt, a także roślin leśnych. Stosunkowo niewielka powierzchnia większości "wysp" leśnych nie sprzyja obecności gatunków charakterystycznych dla tzw. strefy "wnętrza" lasu. Również negatywną cechą ekologiczno-przyrodniczą lasów jest niewielki udział najstarszych klas wiekowych. Także niekorzystna jest nadmierna - w stosunku do siedlisk - dominacja sosny.

10.3. Krajobraz dolinny

Na terenie gminy Stara Kornica krajobraz dolinny jest wyjątkowo dobrze wykształcony w dolinach Klukówki, Kałuży oraz w rozległym obniżeniu na zachód od Starej Kornicy. Zdecydowana większość łąk w dolinach tych rzek została osuszona, na skutek uregulowania rzek i nadmiernego pogłębiania rowów melioracyjnych. Intensyfikacja gospodarki łąkowo-pastwiskowej z pewnością przyczyniła się do zubożenia różnorodności biologicznej. Większe walory przyrodnicze w warunkach tak osuszonych dolin, panują jedynie w środowiskach zarastających łąk (łozowiska) i zadrzewień olszowo-wierzbowych - po zaniechaniu wykaszania i wypasu. Również w pobliżu poeksploatacyjnych zbiorników (torfowisk) różnorodność biologiczna jest wyraźnie wyższa niż na odkrytych, osuszonych kompleksach łąk i pastwisk.

10.4. Zbiorniki wodne

Na terenie gminy znajdują się wyłącznie poeksploatacyjne zbiorniki, z których trzy odznaczają się na tyle wysokimi walorami przyrodniczymi, że z pewnością posiadają rangę użytku ekologicznego:

1. "Rudka" (1,5 ha): 4 glinianki z kępą pałki wodnej oraz otaczające je łozowiska i płyty łągu olszowo-jesionowego w fazie inicjalnej. Ważne miejsce reprodukcji płazów i zgrupowań lęgowych ptaków zaroślowych.
2. "Kolonja Rudka" (3 ha): zabagnione obniżenie w głębi lasu, zarośnięte w 90% pałką wodną otoczone zaroślami osiki i młodej olchy. Głębokość oczka wody - ok. 20 cm. Ważne miejsce reprodukcji płazów.

11. Lasy

W gminie Stara Kornica lasy zajmują powierzchnię 1373,76 ha, co stanowi 11,5% ogólnej powierzchni gminy (wg danych uzyskanych z Nadleśnictwa Sarnaki, styczeń 2001r.). Stanowi to bardzo niski wskaźnik lesistości, dużo niższy od wskaźnika lesistości województwa mazowieckiego wynoszącego 22,0 %.

W tej liczbie lasy Skarbu Państwa zwane dalej lasami państwowymi to 341 ha, a lasy stanowiące własność osób fizycznych i prawnych zwane dalej lasami niepaństwowymi to 1032 ha.

11.1. Charakterystyka własnościowa lasów

Lasy państwowe

Lasy i grunty związane z gospodarką leśną stanowiące własność Skarbu Państwa będące w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Sarnaki zajmują powierzchnię 341,4 ha, co stanowi 24,32 % ogólnej powierzchni lasów w gminie. Lasy państwowe przyporządkowane są do Obrębu Leśnego Sarnki i występują w postaci 3 uroczysk leśnych : Uroczysko Czeberaki o powierzchni 36,50 ha (oddz. 388), Ur. Kobylany o powierzchni 244,29 ha (oddz. 394-397) i Ur. Wólka Nosowska o powierzchni 54,1 ha (oddz. 383-384). W ogólnej liczbie lasów państwowych znajdują się też tzw. grunty aneksowe przy następujących wsiach: Zalesie oddz. 374B o pow. 0,92, Kornica oddz. 383B o pow. 436 ha, Wólka Nosowska - oddz. 384B o pow. 0,34 ha, Popławy oddz. 388B o pow. 0,48 ha i Kiełbaski oddz. 398B o pow. 0,41 ha.

Lasy niepaństwowe

Lasy niepaństwowe to 1032,36 ha, co stanowi 75,1 % ogólnej powierzchni gminy. Są to lasy należące do indywidualnych właścicieli. Lasy prywatne są zróżnicowane powierzchniowo. Największe powierzchnie leśne przyporządkowane są do wsi: Nowa Kornica (171,35 ha), Kobylany (143,98 ha), Wólka Nosowska (141,06 ha), natomiast najmniejsze powierzchnie leśne położone są we wsiach: Szpaki Kolonia (1,33 ha), Kol. Kornica (1,50 ha) i Koszelówka (2,64 ha).

11.2. Lokalizacja lasów

Gmina Stara Kornica wraz z lasami w podziale na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne wykonanym przez T. Trampiera położona jest w Krainie IV - Mazowiecko-Podlaskiej, w Dzielnicy 5 - Niziny Podlaskiej i Wysoczyzny Siedleckiej. Na terenie gminy wszystkie lasy są rozproszone na powierzchni całej gminy. Największe, zwarte kompleksy leśne położone są we wschodniej, środkowej i zachodniej części gminy, gdzie występuje Ur. Kobylany oraz lasy wsi Wólka Nosowska, Kobylany, Nowa Kornica, Rudka i Popławy.

Na pozostałym obszarze gminy lasy występują w postaci niewielkich, rozproszonych kompleksów leśnych - Ur. Wólka Nosowska i Ur. Czeberaki oraz lasy pozostałych wsi.

11.3. Charakterystyka siedliskowa lasów

Lasy gminy Stara Kornica charakteryzują się dużym zróżnicowaniem siedliskowym, zwłaszcza w lasach niepaństwowych z racji ich dużego areалу.

Lasy państwowe

W w/w uroczyskach zdecydowanie dominują siedliska lasowe - w tym lasu mieszanego świeżego i borowe - w tym boru mieszanego świeżego. Sporadycznie występują siedliska lasu mieszanego wilgotnego i boru wilgotnego.

Lasy niepaństwowe

Lasy prywatne z racji znacznie większej powierzchni jaką zajmują w gminie charakteryzują się większym zróżnicowaniem siedliskowym. W strukturze siedliskowej wyraźnie dominują siedliska ubogie borowe, przede wszystkim boru mieszanego świeżego (30% powierzchni wszystkich siedlisk) i boru świeżego (22 %). Siedliska boru mieszanego wilgotnego zajmują powierzchnię 6 %, a siedlisko boru wilgotnego 0,15 % i bagiennego 0,1 % powierzchni wszystkich siedlisk. W lasach niepaństwowych występują również żyzniejsze siedliska lasowe i olesowe. Wśród siedlisk lasowych dominują siedliska - lasu mieszanego świeżego zajmujące 18 % i lasu świeżego zajmujące ok. 16 % powierzchni wszystkich siedlisk.

Pozostałe siedliska lasowe to: las wilgotny - 2,5 %, las mieszany świeży - 1,7 % powierzchni wszystkich siedlisk.

Siedliska olesowe to ols typowy zajmujący 3 % i sporadycznie występujący ols jesionowy zajmujący 0,07 % powierzchni wszystkich siedlisk.

11.4. Gatunki panujące

Na siedliskach borowych gatunkiem panującym jest sosna. Skład gatunkowy wzbogacają: dąb, brzoza, olcha, grab i świerk. W podszycie występują: kruszyna, jarząb, bez koralowy, jałowiec, czeremcha amerykańska, nalot dębowy i inne. W runie leśnym dominują borówki, maliny, orlice, konwalie, turzyce i trawy. Na siedliskach lasowych dominują drzewostany sosnowo-dębowe z brzozą, grabem, osiką i olszą jako gatunkami domieszkowymi. Podrost stanowią głównie dęby i pojedyncze sosny. Podszycie tworzą głównie kruszyna, leszczyna, jałowiec, nalot dębowy i brzozy. W runie występuje wiele gatunków roślin dwuliściennych oraz wiele gatunków traw i turzyc.

Ogólna charakterystyka gatunków panujących podszyciu i runa odnosi się zarówno do lasów państwowych jak i niepaństwowych.

11.5. Charakterystyka wiekowa lasów

Układ klas wieku w lasach państwowych i niepaństwowych jest zbliżony do siebie. We wszystkich lasach dominują drzewostany w III klasie wieku mające 41-60 lat. W lasach państwowych jest także znaczny udział drzewostanów starszych - IV (61-80 lat) i V (81-100 lat) klas wieku. W lasach niepaństwowych natomiast jest największy udział drzewostanów młodych I (0-20 lat) i II (21-40 lat) klas wieku. W lasach niepaństwowych na powierzchni 17 ha znajdują się drzewostany stare w VI klasie wieku mające przeszło 100 lat.

11.6. Urządzenia pomocnicze gospodarki leśnej

Na terenie gminy Stara Kornica brak jest urządzeń pomocniczych gospodarki leśnej typu szkółki leśne, plantacje nasienne, itp. Z urządzeń obsługi gospodarki leśnej na terenie gminy znajduje się w oddz. 392 Ur. Kobyłany - leśniczówka Leśnictwa Kornica.

11.7. Administracja

Lasy państwowe gminy są administrowane przez Nadleśnictwo Sarnaki. Siedziba nadleśnictwa mieści się w odległości 20 km od siedziby Urzędu Gminy w Starej Kornicy. Lasy te przyporządkowane są do Leśnictwa Kornica. Nadzór nad tymi lasami niepaństwowymi sprawuje Starostwo Powiatowe w Łosicach.

11.8. Przydatność lasów do rekreacji

Lasy w gminie Stara Kornica zarówno państwowe jak i niepaństwowe można uznać za średnio przydatne do rekreacji. Przydatność ta wynika głównie z wieku drzewostanów i rodzajów siedliska na jakich drzewostany te występują. W gminie dominują drzewostany w I klasie wieku (0-21 lat) i w III klasie wieku (41-60 lat) na świeżych siedliskach borowych. Takie lasy uznaje się za lasy o średniej przydatności rekreacyjnej. Wykorzystanie rekreacyjne lasów gminy może polegać głównie na penetracji połączonej ze zbieractwem runa leśnego.

Na terenie gminy występują również lasy nieprzydatne do rekreacji. Są to:

- lasy wszystkich klas wieku na siedliskach bagiennych i olsowych,
- lasy I klasy wieku na wszystkich siedliskach,
- lasy II klasy wieku na siedliskach boru suchego.

Lasy na siedliskach podmokłych są mało atrakcyjne ze względu na niekorzystny mikroklimat wnętrza lasu i przymus poruszania się po wyznaczonych szlakach, wynikający z silnie rozwiniętego podszytu i runa. Lasy młode są nieprzydatne do rekreacji ze względu na silne zwarcie co ogranicza swobodną penetrację. Natomiast lasy na siedlisku boru suchego są mało odporne na antropopresję, zwłaszcza na wydeptywanie. Jako nieprzydatne do rekreacji uznaje się lasy ochronne i zręby. Jednakże lasy nieprzydatne do rekreacji stanowią niewielkie fragmenty, stąd uznanie wszystkich lasów gminy jako średnio przydatnych do rekreacji w postaci penetracji połączonej ze zbieractwem.

Nie można lasom gminy nadać statusu lasów o bardzo dużej lub dużej przydatności do rekreacji ze względu na małą ilość drzewostanów starszych - V i VI klasy wieku, występujących na świeżych siedliskach lasowych i borowych.

Zagospodarowanie turystyczne lasów ogranicza się do wyznaczenia szlaków turystycznych i prostych urządzeń, tj. deszczochronów, zadaszeń i parkingów leśnych.

11.9 . Łowiectwo

Łowiectwo jest jednym z elementów ochrony środowiska przyrodniczego i oznacza ochronę zwierząt łownych i gospodarowanie ich zasobami w zgodzie z zasadami ekologii oraz zasadami racjonalnej gospodarki leśnej i rybackiej. Łowiectwo stawia sobie szereg celów, z których najważniejsze to: ochrona, zachowanie różnorodności i gospodarowanie populacjami zwierząt łownych oraz ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego na rzecz poprawy warunków bytowania zwierzyny. Dla realizacji tych celów prowadzona jest w obwodach łowieckich poprzez dzierżawców lub zarządców gospodarka łowiecka regulowana przez przepisy szczegółowe.

Na terenie gminy Stara Kornica gospodarkę łowiecką w 5 polnych obwodach łowieckich przechodzących poza granice gminy prowadzą następujące koła łowieckie:

- Koło Łowieckie "Paszkot" z Warszawy, dzierżawiące obwód łowiecki nr 11
- Koło Łowieckie "Ostoja" z Siedlec dzierżawiące obwód łowiecki nr 6

Niewielkie fragmenty gminy wchodzące w skład obwodów łowieckich 18, 19 i 12 dzierżawionych przez koła łowieckie "Oświata" i "Wola" z Warszawy i "Basior" z Łosic.

Gospodarka łowiecka oparta jest o następujące gatunki zwierzyny łownej grubej dzik i sarna i drobnej : zając i lis.

Na terenie gminy nie odnotowuje się znaczących szkód w uprawach rolnych i leśnych spowodowanych przez zwierzynę łowną. Nie odnotowuje się także znacznych szkód w stanie zwierzyny łownej pochodzących ze strony człowieka, np. kłusownictwa. Znaczącym zagrożeniem dla zwierzyny łownej jest wścieklizna, której ogniska odnotowuje się na terenie gminy w ostatnich latach.

11.10. Zagrożenia lasów

Na terenie gminy lasy narażone są na szereg zjawisk im zagrażających, lecz szkody leśne spowodowane przez czynniki sprawcze abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne są minimalne. Stan zdrowotny i sanitarny lasów można uznać za dobry. Pilnym problemem do rozwiązania jest nielegalny wywóz śmieci do lasów zarówno państwowych i niepaństwowych.

12. Wnioski

12.1. Ocena warunków fizjograficznych

1. Gmina charakteryzuje się dobrymi - na tle powiatu łosickiego - warunkami fizjograficznymi dla rozwoju rolnictwa. Przeważająca powierzchnia gruntów ornych (74,5 %) zaliczona jest do gleb dobrych (III i IV klasa bonitacyjna gleb). Również w obrębie trwałych użytków zielonych przeważają dobre gleby - 83,6 % stanowią gleby III i IV. Wysoka jest wartość wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej - 67,4. Również korzystne jest ukształtowanie powierzchni.

2. Warunki fizjograficzne są na przeważającej powierzchni gminy korzystne dla rozwoju osadnictwa. Panują korzystne warunki gruntowo-wodne, a warunki mikroklimatyczne są korzystne - z wyjątkiem dolin rzek i lokalnych obniżen terenowych.
3. W gminie znajduje się obszar źródliskowy dwóch rzek, które wraz z dopływami stanowią o dobrym stopniu rozwinięcia sieci hydrograficznej - z wyjątkiem północnej części gminy.
4. Wschodnia część gminy znajduje się w zasięgu obszaru głównego zbiornika wód podziemnych. Charakterystyczne dla tej części gminy jest stosunkowo płytkie zaleganie wód podziemnych - ze względu na brak osadów czwartorzędowych.
5. Niewielki stopień lesistości gminy jest z pewnością niekorzystny tak ze względów mikroklimatycznych jak i przyrodniczych. Również nie jest korzystny brak połączeń pomiędzy poszczególnymi kompleksami leśnymi. Zachodzi konieczność rozbudowy struktury przestrzennej lasów na terenie całej gminy.
6. Bazę surowcową gminy na skalę przemysłową stanowią złoża kredy piszącej, które mogą być wykorzystywane do produkcji kredy nawozowej, pastewnej i malarskiej oraz torfu dla celów ogrodniczych. Natomiast złoża piasków i żwirów mają znaczenie lokalne dla budownictwa indywidualnego.

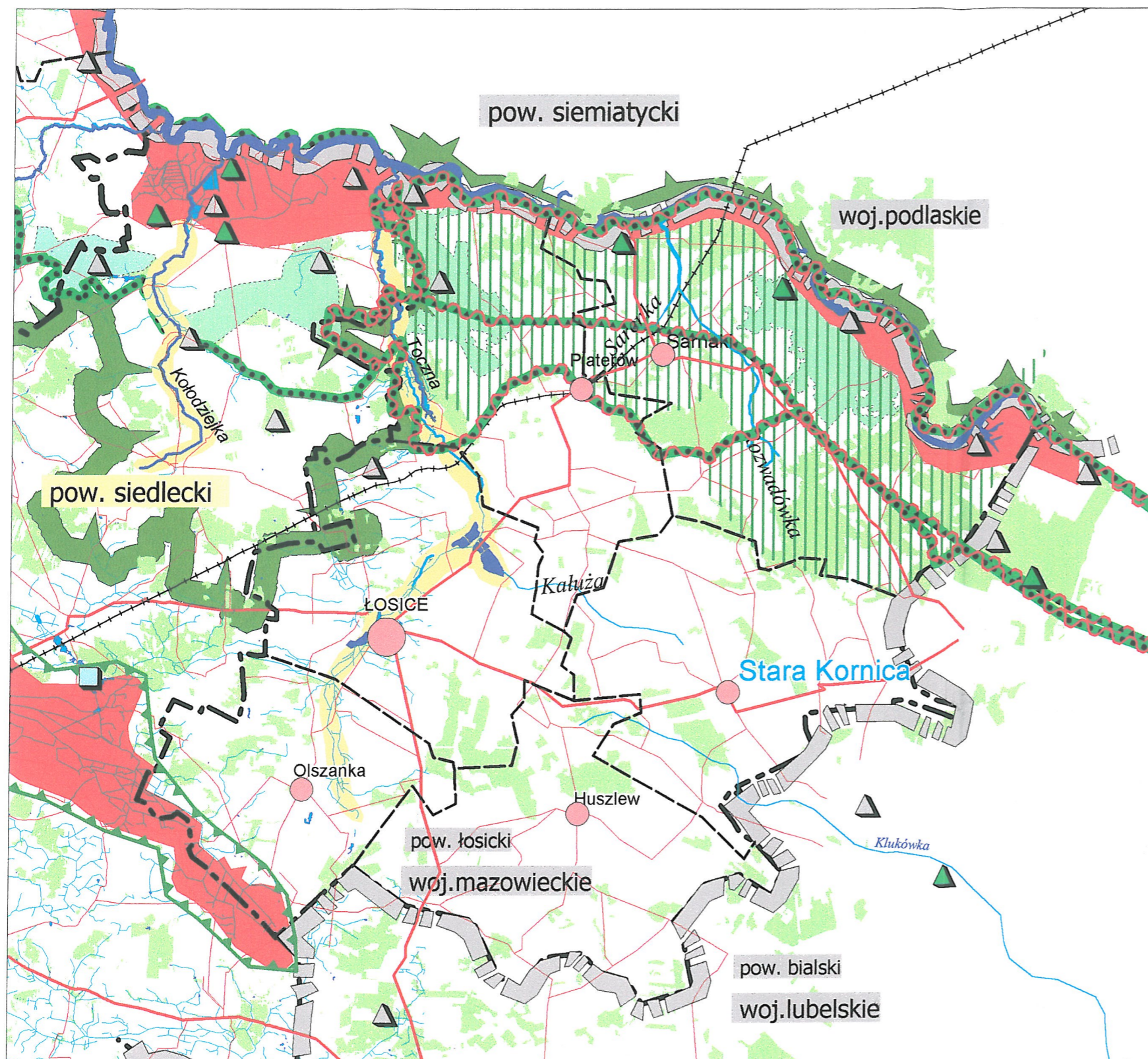
12.2. Ocena wartości przyrodniczych gminy Stara Kornica

1. Gmina odznacza się niewysokimi walorami przyrodniczymi, zwłaszcza na tle sąsiadujących terenów. Z tego względu gmina nie została włączona do Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych. Utworzono tylko 4 pomniki przyrody, chroniące najstarsze okazy drzew.
2. W gminie wyróżniono 3 typy krajobrazów przyrodniczych (rolniczy, dolinny i leśny). Słabo zróżnicowany jest krajobraz rolniczy - niewielki udział śródleśnych zadrzewień, alei przydrożnych i ugorów. Zdegradowany jest krajobraz dolin rzek - regulacja rzek i osuszenie łąk oraz torfowisk.
3. Tylko kilka niewielkich zbiorników wodnych wyróżnia się dość wysokim lokalnym poziomem różnorodności biologicznej - zachodzi konieczność ustanowienia odpowiedniej rangi ochrony prawnej.

12.3. Ocena lasów gminy

Po analizie stanu istniejącego lasów położonych w gminie stwierdza się, że:

1. Gmina charakteryzuje się niskim wskaźnikiem lesistości.
2. Lasy są rozdrobnione i rozproszone na całym obszarze gminy.
3. Zachodzi konieczność powszechnej ochrony lasów już istniejących oraz potrzeba wykonania zalesień na gruntach nieprzydatnych rolniczo, które miałyby na celu przede wszystkim zwiększenie wskaźnika lesistości gminy, optymalne wykorzystanie gruntów i wyrównanie granicy polno-leśnej.
4. We wszystkich lasach dominują siedliska borowe, zwłaszcza siedlisko boru mieszanego świeżego. Znaczny udział w strukturze siedliskowej mają także siedliska lasowe (zwłaszcza lasu mieszanego świeżego) i olsy.
5. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna. Jako gatunki lasotwórcze liczą się jeszcze dąb, grab, olsza, brzoza.
6. Układ klas wieku w lasach państwowych i niepaństwowych jest zbliżony do siebie z wyraźną dominacją III klasy wieku czyli drzewostanów mających 41-60 lat.
7. Stan sanitarny i zdrowotny wszystkich lasów można uznać za zadowalający. Największym problemem jest zaśmiecanie lasów.
8. Lasy gminy są średnio przydatne do rekreacji ze względu na przewagę drzewostanów młodych, duży udział siedlisk wilgotnych nie sprzyjających rekreacji i rozdrobnienie kompleksów leśnych.
9. Gospodarka łowiecka prowadzona jest przez 5 kół łowieckich w 5 obwodach łowieckich. Nie odnotowuje się znaczących szkód w uprawach rolnych i leśnych spowodowanych przez zwierzynę łowną ani szkód w stanie zwierzyny łownej spowodowanych przez kłusownictwo. Zagrożeniem dla zwierzyny jest wścieklizna

POWIAT ŁOSICKI ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

OZNACZENIA :

- granice województw
- granice powiatów
- granice gmin
- drogi krajowe i wojewódzkie
- drogi powiatowe
- linie kolejowe
- miasto powiatowe
- miejscowości gminne
- lasy
- wody

obszary o najwyższych predyspozycjach do zalesień
WALORYZACJA PRZYRODNICZA

RANGA PRZYRODNICZA	DOLINY RZEK	LASY	STAWY RYBNE	REZERWATY PRZYRODY
Międzynarodowa		—	—	—
Krajowa	—		—	
Regionalna				—

granica obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”

EKOLOGICZNY SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

- rezerwat przyrody
- Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”
- obszary postulowane do objęcia ochroną w formie parku krajobrazowego
- obszary chronionego krajobrazu postulowane, do objęcia ochroną w formie parku krajobrazowego
- postulowane rezerwaty przyrody

IV. WARTOŚCI KULTUROWE

1. Archeologia

Obszar gminy Stara Kornica należy do interesujących pod względem występowania zabytków archeologicznych. Ślady osadnictwa pierwotnego oraz działalności ludzi minionych kultur, spotykamy przede wszystkim na terenie rozpościerającym się wzdłuż rzeczek posiadających swoje nazwy, jak Klukówka, Kałuża a także przy bezimiennych strumykach występujących w pobliżu takich miejscowościach, jak: Stara Kornica, Szpaki Stare, Walim, Koszelówka, Wólka Nosowska. Wśród stanowisk na terenie gminy spotykamy się z dużym zróżnicowaniem zarówno co do funkcji jak i przynależności kulturowo-chronologicznej stanowisk. Odnajdujemy tu grodziska, osady, obozowiska, cmentarzyska, ślady osadnicze, znaleziska luźne - datowane od epoki kamienia po czasy nowożytnie. Dużą wartość naukowo-poznawczą posiadają zwłaszcza zespoły stanowisk w okolicach miejscowości: Walim, Wólka Nosowska, Czeberaki, Stara Kornica. Szczegółowe dane odnośnie odkryć i znalezisk z terenu gminy podaje zamieszczony wykaz stanowisk archeologicznych.

Wykaz stanowisk archeologicznych

Wykaz podaje: porządkowy numer stanowiska na terenie gminy; nazwę miejscowości; numer stanowiska na obszarze AZP; funkcję obiektu; przynależność kulturowo-chronologiczną stanowiska; pozyskany materiał; autora badań.

AZP 56-85

1. Walim; 1/56-85; cmentarzysko; wczesne średniowiecze; XI w?;
kilkadziesiąt kurhanów z pochówkami szkieletowymi, jeden fr.
naczynia; mgr S. Żółkowski.

AZP 57-84

2. Rudka; 1/57-84;
a) obozowisko; mezolit; rdzenie, odłupki i wióry krzemienne;
b) cmentarzysko; starożytność?; nikłe ślady ciałopalnych grobów jamowych;

- c) osada; średniowiecze i okres nowożytny /XV-XV/XVI, XV/XVI-XVI, XVII-XVIII, XVIII-pocz. XIX w./; fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
3. Szpaki; 2/57-84; cmentarzysko/?/; starożytność-wczesne średniowiecze; liczne fr. ceramiki, 2 szeregi kamienia na powierzchni ziemi, urny?; mgr S. Żółkowski.
4. Czeberaki; 3/57-84; cmentarzysko; starożytność-wczesne średniowiecze; "szkielet w grobie obstawionym kamieniami i garnek z kośćmi"; mgr S. Żółkowski.
5. Czeberaki; 5/57-84; ślad osadnictwa; późne średniowiecze-okres nowożytny; 13 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
6. Czeberaki; 6/57-84;
a) osada?; wczesne średniowiecze; XI-XII w.; 12 fr. ceramiki;
b) osada; późne średniowiecze-okres nowożytny; 9 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
7. Czeberaki-Kolonia; 7/57-84; osada; wczesne średniowiecze; IX-X w.; 25 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
8. Czeberaki-Kolonia; 8/57-84;
a) osada?; wczesne średniowiecze; VIII-X wiek; 8 fr. ceramiki;
b) osada?; wczesne średniowiecze XI-XIII wiek; 3 fr. ceramiki;
c) osada?; wczesne średniowiecze?; 10 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
9. Popławy; 9/57-84;
a) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XII-XIII w.; 1 fr. ceramiki;
b) ślad osadnictwa; późne średniowiecze- okres nowożytny; 3 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
10. Popławy; 10/57/84;
a) ślad osadnictwa; epoka brązu-epoka żelaza; 1 odłupek krzemienisty;
b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 1 fr. ceramiki;
c) ślad osadnictwa; późne średniowiecze; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
11. Popławy; 11/57-84;
a) ślad osadnictwa; starożytność; 5 fr. ceramiki;
b) ślad osadnictwa; okres nowożytny; 3 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
12. Popławy; 12/57-84;
a) ślad osadnictwa; epoka żelaza?; 1 odłupek krzemienisty, 1 łuszczeń krzemienisty;
b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze?; 1 fr. ceramiki;
c) ślad osadnictwa; nieokreślona; nieokreślona; 2 fr. ceramiki;
d) ślad osadnictwa; okres nowożytny; 6 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

13. Wyrzyki; 13/57-84;

a) ślad osadnictwa; starożytność-wczesne średniowiecze; 1 fr. ceramiki;

b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XIII w.; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

14. Wyrzyki; 14/57-84;

a) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 2 fr. ceramiki;

b) ślad osadnictwa; okres nowożytny; 1 fr. ceramiki,

c) ślad osadnictwa; chronologia nieokreślona; 1 fr. polepy; mgr S. Żółkowski.

15. Czeberaki-Kolonia; 15/57-84; osada?; wczesne średniowiecze; 10 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

16. Czeberaki-Kolonia; 16/57-84;

a) osad?; wczesne średniowiecze; X wiek; 5 fr. ceramiki /m.in. fragmenty wylewów naczyń;

b) osada?; wczesne średniowiecze; XI wiek; 18 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

17. Czeberaki-Kolonia; 17/57-84; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; VIII-X w. 4 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

18. Czeberaki-Kolonia; 18/57-84;

a) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 2 fr. ceramiki /m.in. nóżka od pucharka/;

b) dwór; okres nowożytny; 18 fr. ceramiki, 2 fr. kafli, 1 fr. cegły; mgr S. Żółkowski.

19. Czeberaki-Kolonia; 19/57-84;

a) ślad osadnictwa; epoka brązu-epoka żelaza; 1 odłupek krzemieny, 1 rdzeń krzemieny;

b) ślad osadnictwa; starożytność?; 5 fr. ceramiki;

c) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

20. Czeberaki-Kolonia; 20/57-84;

a) ślad osadnictwa; epoka krzemienia-epoka żelaza; 1 fr. przemysłowy/?/ krzemienia;

b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; VII-VIII w.; 3 fr. ceramiki;

c) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze?; 9 fr. ceramiki;

d) ślad osadnictwa; chronologia nieokreślona; 1 fr. polepy; mgr S. Żółkowski.

21. Czeberaki-Kolonia; 21/57-84;

a) ślad osadnictwa; epoka brązu-epoka żelaza; w odłupek krzemieny;

b) ślad osadnictwa; starożytność-wczesne średniowiecze; 2 fr. ceramiki;

c) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XIII w.; 3 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

22. Czeberaki-Kolonia; 22/57-84;

a) ślad osadnictwa; epoka brązu-epoka żelaza; 1 odłupek krz. z łuszcznia, 1 wiór krzemienny;

b) osada; wczesne średniowiecze; XI-XII wiek; 48 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

AZP 57-85

23. Walim; 1/57-85; osada; późne średniowiecze; 15 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

24. Walim; 2/57-85; grodzisko; wczesne średniowiecze; kilka fr. ceramiki, węgle drzewne, polepa; mgr S. Żółkowski.

25. Walim; 4/57-85; ślad osadnictwa; kultura amfor kulistych; okres neolitu; siekierka z krzemienia wołyńskiego; mgr S. Żółkowski.

26. Kornica; 5/57-85; ślad osadnictwa; kultura nieokreślona; mezolit-epoka brązu; harpun kościany; mgr S. Żółkowski.

27. Wólka Nosowska; 6/57-85; ślad osadnictwa; późne średniowiecze; 4 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

28. Wólka Nosowska; 7/57-85; ślad osadnictwa; późne średniowiecze; 4 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

29. Wólka Nosowska; 8/57-85; ślad osadnictwa; epoka kamienia - epoka żelaza; 1 odłupek krzemienny; mgr S. Żółkowski.

30. Kazimierzów; 9/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

31. Kazimierzów; 10/57-85; ślad osadniczy; okres nowożytny; 2 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

32. Kazimierzów; 11/57-85; ślad osadnictwa; późne średniowiecze - okres nowożytny; 10 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

33. Zalesie; 12/57-85; ślad osadnictwa; epoka kamienia - epoka żelaza; 1 wiór krzemienny; mgr S. Żółkowski.

34. Koszelówka; 13/57-85; ślad osadnictwa; późne średniowiecze - okres nowożytny; 6 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

35. Koszelówka; 14/57-85; ślad osadnictwa; późne średniowiecze - okres nowożytny; 5 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

36. Kazimierzów; 15/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

37. Wólka Nosowska; 16/57-85; ślad osadnictwa; epoka kamienia - epoka żelaza; 1 fr. krzemienia; mgr S. Żółkowski.

38. Wólka Nosowska; 17/57-85; cmentarzysko; okres nowożytny?; szkielety ludzkie; mgr S. Żółkowski.
39. Wólka Nosowska; 18/57-85; ślad osadnictwa; okres nowożytny; 2 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
40. Koszelówka; 19/57-85; ślad osadnictwa; okres nowożytny; 8 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
41. Koszelówka; 20/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 4 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
42. Koszelówka; 21/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 2 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
43. Koszelówka; 22/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 2 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
44. Dubicze; 23/57-85; a) ślad osadnictwa; kultura nieokreślona; epoka żelaza?; 1 łuszczeń krzemienno, 1 odłupek krzemienno;
b) osada; wczesne średniowiecze; 21 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
45. Dubicze; 24/57-85;
a) ślad osadnictwa; epoka żelaza; 1 odłupek krzemienno;
b) osada; wczesne średniowiecze; 14 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
46. Walim; 25/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
47. Walim; 26/57-85;
a) ślad osadnictwa; epoka kamienia-epoka żelaza/?/; 1 fr. ceramiki;
b) ślad osadnictwa; młodszy okres przedrzymski-wczesne średniowiecze; 3 fr. ceramiki;
c) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XIII wiek; 3 fr. ceramiki;
mgr S. Żółkowski.
48. Walim; 27/57-85;
a) ślad osadnictwa; epoka kamienia-epoka żelaza; 1 fr. rdzenia-łuszczenia krzemianego;
b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XII-XIII wiek; 1 fr. ceramiki;
mgr S. Żółkowski.
49. Stara Kornica; 28/57-85; ślad osadnictwa; okres nowożytny; 6 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
50. Stara Kornica; 29/57-85; ślad osadnictwa; okres nowożytny; 3 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

51. Stara Kornica; 30/57-85; ślad osadnictwa; okres nowożytny; 3 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
52. Stara Kornica; 31/57-85; ślad osadnictwa; okres nowożytny; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
53. Stara Kornica; 32/57-85; ślad osadnictwa; epoka żelaza?; 1 odlupek krzemienny;
54. Stara Kornica; 33/57-85; ślad osadnictwa/kopalnia krzemienia grodowego?; epoka kamienia?; 1 buła krzemienia kredowego /średnicy ok. 25 cm, ze śladami wstępnej obróbki?; mgr S. Żółkowski.
55. Stara Kornica; 34/57-85; ślad osadnictwa; epoka kamienia-epoka żelaza; 1 rdzeń krzemienny; mgr S. Żółkowski.
56. Wólka Nosowska; 35/57-85; ślad osadnictwa; okres nowożytny; 5 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
57. Kol. Wólka Nosowska; 36/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XIII wiek; 3 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
58. Kol. Wólka Nosowska; 37/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XIII w.; 6 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
59. Kol. Wólka Nosowska; 38/57-85; ślad osadnictwa; okres nowożytny; 7 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
60. Kol. Wólka Nosowska; 39/57-85; ślad osadnictwa; epoka kamienia-epoka żelaza; 1 odlupek krzemienny; mgr S. Żółkowski.
61. Kol. Wólka Nosowska; 40/57-85;
a) ślad osadnictwa; kultura nieokreślona; starożytność; 1 fr. ceramiki;
b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XII-XIII w.; 4 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
62. Kol. Wólka Nosowska; 41/57-85;
a) ślad osadnictwa; epoka żelaza?; 1 fr. odlupka krzem.; 1 fr. krzem. /przemysłowy/;
b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
63. Kol. Wólka Nosowska; 42/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XIII w.; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
64. Kol. Wólka Nosowska; 43/57-85;
a) ślad osadnictwa; epoka żelaza?; 1 fr. łuszcznia krzemiennego;
b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XIII w.; 3 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

65. Walim; 44/57-85; ślad osadnictwa; epoka kamienia-epoka żelaza; 1 rdzeń- łuszczeń krzemienny, 1 krzemień; mgr S. Żółkowski.
66. Walim; 45/57-85;
 a) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XIII w.; 1 fr. ceramiki;
 b) ślad osadnictwa; późne średniowiecze-okres nowożytny; 10 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
67. Walim; 46/57-85; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI w.; 7 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
68. Walim; 47/57-85; cmentarzysko; okres nowożytny?; "szkielety, monety" mgr S. Żółkowski.
69. Walim; 48/57-85; ślad osadnictwa; późne średniowiecze- okres nowożytny; 10 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
70. Walim; 49/57-85;
 a) ślad osadnictwa; epoka kamienia-epoka brązu; 1 wiór krzemienny;
 b) ślad osadnictwa; epoka żelaza?; 1 odłupek z łuszczenia, 1 odłupek, 1 fr odłupka;
 c) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI w.; 7 fr. ceramiki;
 d) ślad osadnictwa; starożytność-wczesne średniowiecze; 8 fr. ceramiki;
 e) ślad osadnictwa; późne średniowiecze-okres nowożytny; 11 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
71. Wólka Nosowska; 58/57-85; ślad osadnictwa; późne średniowiecze-okres nowożytny; 5 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
72. Wólka Nosowska; 59/57-85;
 a) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XII-XIII w.; 4 fr. ceramiki;
 b) ślad osadnictwa; późne średniowiecze - okres nowożytny; 4 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
73. Wólka Nosowska; 60/57-85;
 a) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; XI-XII w.; 2 fr. ceramiki;
 b) ślad osadnictwa; nieokreślona; 1 fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.

AZP 58-84

74. Wygnanki; 1/58-84; ślad osadnictwa, przynależność kulturowo-chronologiczna nieokreślona; kamień przypominający swym kształtem postać ludzką o wysokości ponad jeden metr; mgr S. Żółkowski

75. Kiełbaski; 2/58-84; grodzisko ?; wczesne średniowiecze ?; przypuszczenie o istniejącym tu grodzisku wzięło się z interpretacji nazwy miejscowej "Gródek", która w rzeczywistości oznacza zapewne grąd (grądek); mgr S. Żółkowski.
76. Wygnanki; 3/58-84; ślad osadnictwa ?; okres neolitu ?; kamienna siekiera lub motyka z otworem na stylisku oraz narzędzie w kształcie jaja z otworem (toporek kamienny?); mgr S. Żółkowski.
77. Wygnanki; 4/58-84; cmentarzysko ?; kultura nieokreślona; okres nowożytny ?; jeden szkielet ludzki; mgr S. Żółkowski.
78. Kiełbaski; 5/58-84;
- a) ślad osadnictwa; okres starożytny; fragment ceramiki;
- b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; cztery fragmenty ceramiki; mgr S. Żółkowski.
79. Kiełbaski; 6/58-84; ślad osadnictwa ?; wczesne średniowiecze; fr. ceramiki; mgr S. Żółkowski.
80. Kiełbaski; 7/58-84; ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; dwa fragmenty ceramiki; mgr S. Żółkowski.
81. Wygnanki; 8/58-84; ślad osadnictwa; epoka kamienia - epoka żelaza; jeden odlupek krzemienisty; mgr S. Żółkowski.
82. Rudka; 9/58-84; cmentarzysko ?; kultura nieokreślona; okres nowożytny ?; mgr S. Żółkowski.
83. Rudka; 10/58-84; "kościół"?; kultura nieokreślona; okres nowożytny ?; mgr S. Żółkowski.

AZP 58 - 85

84. Stara Kornica; 1/58-85;
- a) ślad osadnictwa; epoka kamienia; 1 odlupek,
- b) ślad osadnictwa; epoka brązu; 2 fr. ceramiki,
- c) osada; wczesne średniowiecze; 6 fr. ceramiki,
- d) osada; średniowiecze; 16 fr. ceramiki, 8 wylewów; mgr D. Mikoś.
85. Stara Kornica; 2/58-85;
- a) ślad osadnictwa; epoka kamienia i epoka brązu; 2 odlupki, jeden łuszczeń, sześć fr. ceramiki,
- b) osada?; wczesna epoka żelaza; 9 fr. ceramiki; mgr D. Mikoś.
86. Kol. Wólka Nosowska; 3/58-85;

a) obozowisko; kultura amfor kulistych; neolit; ceramika, krzemienie, 2 wióry, 4 odłupki;
1 drapacz, 1 fr. ceramiki ornamentowanej,

b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 6 fr. ceramiki; mgr D.Mikoś.

87.Kol. Wólka Nosowska; 4/58-85;

a) ślad osadnictwa; epoka kamienia; 1 odłupek,

b) osada; epoka brązu i wczesna epoka żelaza; 4 fr. ceramiki; 1 fr. wylewu,

c) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; 4 fr. ceramiki,

d) ślad osadnictwa; nieokreślona, 13 fr. ceramiki; mgr D.Mikoś.

88.Kol. Wólka Nosowska; 7/58-85;

a) osada; okres wpływów rzymskich; 4 fr. ceramiki,

b) ślad osadnictwa; wczesne średniowiecze; fr. dna naczynia; mgr D.Mikoś.

Wymienione stanowiska zostały wkreślone na mapę i oznaczone numerami porządkowymi zgodnymi z numerami stanowisk na terenie gminy podanymi w pozycji pierwszej powyższego wykazu. Stanowiska archiwalne nie posiadające dokładnej lokalizacji w terenie, nie zostały na mapę naniesione, są to stanowiska oznaczone numerami: 3; 21; 22; 25; 26; 74; 76.

2. Architektura sakralna

Do okazałych obiektów sakralnych z terenu gminy należy kościół par. p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Starej Kornicy. Został wybudowany w latach 1905 - 1908, konsekrowany w 1908 r., parafia erygowana w 1908 r. Kościół wybudowano z cegły i otynkowano obustronnie. Założony na planie prostokąta z węższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie i zakrystiami po bokach, od strony wejścia głównego kruchta pod wieżą na osi i dwa przedsionki po bokach. Jednowieżowy, z prostopadłościennym korpusem głównym, niższym prezbiterium i jeszcze niższymi zakrystiami. Elewacje na cokółach zakończone gzymsem kroksztynowym. Cokół z dużych ciosów granitowych. Fasada wieżowa, trójosiowa z wieżą uskokowo zwężającą się ku górze. Naroża ujęte skarpami. Drzwi wejściowe prostokątne we wnęce zakończonej ostrołukowo i nakrytej dwuspadowym szczykiem. Wyżej po bokach okna prostokątne zakończone ostrołukowo. W wieży wszystkie okna ostrołukowe, od dołu w układzie biforialnym, nad nimi triforialne, wyżej pojedyncze. Hełm ośmioboczny, obeliskowy, zwieńczony krzyżem. Elewacje boczne korpusu głównego rozczłonkowane dwustopniowymi skarpami,

pomiędzy którymi pięć okien zakończonych ostrołukowo. Elewacja tylna pięcioosiowa z oknami zakończonymi ostrołukowo na osiach. Dachy dwuspadowe, nad zamknięciem prezbiterium trójpołaciowy.

Od strony północnej kościoła usytuowana jest plebania, nawiązująca swą architekturą do staropolskich dworów. Wzniesiona została z cegły w 1925 roku. Założona na planie prostokąta, dwutraktowa, z gankiem na osi od frontu. Elewacje otynkowane, gładkie z cokołem w przyziemiu. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, płycinowe. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, sześciopole. Bryła prostopadłościenna, parterowa, nakryta dachem dwuspadowym o połaciach z blachy.

Do zespołu kościoła należy również budynek wikariatu-organistówki, usytuowany od strony południowej. Wzniesiony został w 1910 r. Murowany z cegły i częściowo otynkowany. Zbudowany na planie prostokąta, dwutraktowy, trójdziałowy, ośmiopomieszczeniowy. Elewacje otynkowane z ramowym, ceglany podziałem. Okna dwuskrzydłowe z nadświetlem, nad którymi ceglane, odcinkowe łuki odporowe. Bryła prostopadłościenna, dwukondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym o połaciach z blachy.

Cennym obiektem budownictwa sakralnego jest drewniany kościół parafialny p.w. MB Częstochowskiej w Starych Szpakach. Wzniesiony został na pocz. XX wieku. Zbudowany na planie prostokąta. Posadowiony na podmurówce, oszalowany deskami w układzie poziomym oraz ukośnym, w górnej partii elewacji frontowej tworząc kształt rombów. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, płycinowe, osłonięte daszkiem, nad którym figura Ukrzyżowanego Chrystusa. Od frontu dwa okna dwuskrzydłowe, szesnastopole. W elewacjach bocznych okna prostokątne, zakończone półkoliście. Korpus nakryty dachem dwuspadowym o połaciach z blachy. Na kalenicy od frontu, czworoboczna sygnaturka z prostokątnymi otworami zakończonymi półkoliście, osłoniętymi deskowymi żaluzjami. Sygnaturka nakryta daszkiem czterospadowym z krzyżem łacińskim na kuli w zwieńczeniu.

3. Założenia rezydencjonalne

Majątek ziemski Czeberaki był w XVIII w. w posiadaniu Turskich. W 1 poł. XIX w. nastąpił podział dóbr. W 1857 r. drogą licytacji nabył je Franciszek Wierusz-Kowalski. W 1871 r. Franciszka z Kowalskich wnosi je jako wiano do rodziny Bądryńskich, w rękach których znajduje się do roku 1946. Potem dobra przejął Skarb Państwa. Dwór został

zbudowany w 2 poł. XIX w., prawdopodobnie dla Bądryńskich. Murowany z cegły, otynkowany, w części pd.-zach. dwukondygnacyjny i podpiwniczony. Wzniesiony na planie prostokąta, dwutraktowy

Elewacja ogrodowa siedmioosiowa z małym tarasem. Elewacja boczna wsch. trzyosiowa, środkowe okno zamurowane, w szczycie okno bez opaski z gzymsem nadokiennym. Elewacja boczna części dwukondygnacyjnej czteroosiowa (dwa okna i dwie nisze) poziomo boniowana. Elewacja pn. sześćosiowa, wejście gospodarcze na pierwszej osi. Gzyms wieńczący profilowany z części parterowej przechodzi w międzykondygnacyjny części piętrowej. Okna prostokątne w profilowanej opasce z wydatnym podokiennikiem na prostokątnych wspornikach. Dwór nakryty dachem dwuspadowym. Dwór otacza park o układzie swobodnym, którego wyróżnikiem jest aleja lipowa z około połowy XIX wieku oraz okazały klon pospolity i dwa jesiony wyniosłe.

Dobra ziemskie w Wólce Nosowskiej należały od 1811 r. do rodziny Wężyków. Pałac wybudowany został prawdopodobnie dla Sewryna Wężyka. W 1876 dobra z pałacem nabył Karol Funk. W latach 1878 - 1893 majątek w rękach rodziny Jakowlewiczów. W latach 1893 - 1898 właścicielką była Maria Hulewicz. W latach 1898 - 1904, majątek był w posiadaniu Czesława Wroczyńskiego, a później do roku 1945 spadkobierców Czesława Wroczyńskiego. Po II wojnie światowej mieściła się tu Szkoła Podstawowa do 1977 r. Od tego czasu pałac jest nie użytkowany. Wzniesiony z cegły i otynkowany. Dwukondygnacyjny, na piwnicach sklepionych kolebką koszową. Na narożach boniowany. Od frontu w obu kondygnacjach portyki wgłębne. Przed elewacją zach. ganek kryty na filarach. Układ wnętrz mocno przebudowany. Dachy brak. Wokół pałacu rozciąga się park z okazałymi alejami: lipową i grabową oraz cennymi egzemplarzami starodrzewia.

Kobylany znane są jako wyodrębnione dobra w XVII wieku. W wieku XVIII istniało już przy dworze kobyłańskim regularne założenie ogrodowe z kwaterami roślin ozdobnych, stawami, sadem, warzywnikiem i aleją prowadzącą do dworu, która była jednocześnie główną osią kompozycyjną założenia. W 1 poł. XIX wieku Kobylany należały do Kozłowskich, którzy dokonali tu szeregu nasadzeń i zmian. Następnie majątek znalazł się w rękach Flejszerowskich. Ostatni właściciel Kobylan z tego rodu był czynnie zaangażowany w organizację powstania styczniowego. Działał nawet we władzach centralnych powstania i był związany z Trauguttem. Po upadku powstania zmuszony był do sprzedaży majątku Frankowskiemu. Po II wojnie światowej majątek

rozparcelowano, rozebrano dwór a w parku pobudowano szkołę. Obecnie park pomimo wielu zniszczeń i przekształceń, nadal zaliczany jest do cennych założeń zieleni. Wpływa na to wielość interesujących elementów kompozycyjnych parku oraz zróżnicowany i cenny gatunkowo drzewostan z występującymi również drzewami pomnikowymi, jak np.: dwoma jesionami wyniosłymi i dwoma lipami drobnolistnymi.

4. Budownictwo

Wśród zabudowy o wartościach zabytkowych na terenie gminy Stara Kornica, zdecydowanie przeważają obiekty drewniane. Obiekty murowane stanowią pojedyncze przykłady, np.: dom Nr 46 w Starych Szpakach.

Najstarsze obiekty wzniesione są z drewna i stanowiły w przeszłości zdecydowaną większość w zabudowie tego terenu. Tych najstarszych pochodzących z 2 poł. XIX wieku, zachowało się niewiele, np.: dom Nr 26 w miejscowości Walim, dom Nr 43 w Starych Szpakach. Przeważająca większość budynków zainteresowania konserwatorskiego, datowana jest na lata 20-te i 30-te naszego stulecia.

Na terenie gminy Stara Kornica, przeważają domy szerokofrontowe, dwutraktowe, w których pomieszczenia tworzą dwa ciągi wewnątrz rozplanowanych równolegle do osi wzdłużnej budynku. Wnętrzami tymi zwykle są dwie lub trzy izby, komora i sień.

Rozplanowanie wewnątrz domów występujących na terenie gminy dzielimy zasadniczo na dwie grupy:

- z dośrodkowym układem pomieszczeń, gdzie urządzenia ogniowo - grzewcze są usytuowane w centrum budynku a pomieszczenia wnętrza rozmieszczone są wokół tych urządzeń, np. dom Nr 52 w Nowej Kornicy, dom Nr 88 w Nowych Szpakach, domy NrNr 3, 24, 57, 92 w Starej Kornicy, dom Nr 43 w Starych Szpakach.
- z osiowym układem pomieszczeń, gdzie pomieszczenia usytuowane są symetrycznie po obu stronach budynku, np.: dom Nr 34 w Nowych Szpakach, dom Nr 105 A w Starej Kornicy, domy NrNr 5, 7 w miejscowości Walim, dom Nr 18 w Wygnankach.

Na terenie gminy Stara Kornica, zasadniczo spotykamy trzy typy dachów, mianowicie:

- dwuspadowe, najczęściej spotykane, np.: dom Nr 10 w Popławach, domy NrNr 43, 76, 95, 96 W Nowej Kornicy, domy NrNr 2, 161, 166 w Starej Kornicy.
- naczółkowe, rzadziej występujące, np. dom Nr 27 w Starej Kornicy, dom Nr 4 w Wygnankach.

- czterospadowe, należące do unikatowych, np.: dom Nr 14 w Popławach, dom Nr 26 w miejscowości Walim.

W wielu domach datowanych od początku XX wieku do lat 40-tych naszego stulecia, występują dekoracyjnie opracowane szczyty, listwy podokapowe, szalunek narożników, nadokienniki, ganki itp. Ten rodzaj budownictwa reprezentują przede wszystkim: dom Nr 99 w Kobylanach, dom Nr 41 w Nowej Kornicy, dom Nr 34 w Nowych Szpakach.

5. Zabytki techniki

Z licznych niegdyś zabytków techniki, jak młyny, wiatraki, kuźnie do dnia dzisiejszego przetrwało zaledwie kilka obiektów i to w nienajlepszym stanie. Jednym z nich jest młyn murowany nr 145 w Starej Kornicy. Wzniesiony na planie prostokąta, trójkondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym. Niestety nie zachowały się stare oryginalne maszyny i urządzenia. Niewiele zachowało się z wiatraka koźlaka w Nowych Szpakach, bo tylko szkieletowo-ramowa konstrukcja zrębu z częściowym szalunkiem zewnętrzym. Obiekt ten pochodzący z przełomu XIX i XX wieku, posiada ciekawą historię, m.in. dlatego że był ustawiany w wielu miejscach. Pierwotnie zbudowano go w Niemirowie (obecnie Białoruś), potem przewieziono go do Litewników Starych a następnie na niewielkie wzgórze oddalone 500 m na pd. od Nowych Szpaków a w końcu w to miejsce gdzie stoi obecnie, tj. w środkowej części wsi Nowe Szpaki. Wiatrak ten działał do 1958 roku. Charakteryzował się dość dużą wydajnością dochodzącą do 3,5 tony na dobę. W najlepszym stanie zachował się wiatrak przerobiony później na młyn w Wyrzykach. Posiadał pierwotnie napęd na wiatr, później na silnik spalinowy a ostatnio na prąd elektryczny. Wzniesiony na rzucie prostokąta zbliżonego do kwadratu, trójkondygnacyjny, osadzony na potężnych podwalinach. Ściany budynku konstrukcji słupowo-ramowej, oszalowane deskami w układzie pionowym. Wewnątrz zachowało się wiele oryginalnych maszyn i urządzeń, m.in.: złożenie kamieni, mławniki walcowe, żubrownik, odsiewacze, elewatory zbożowe, pędnia główna i urządzenia transmisyjne.

6. Cmentarze

W kręgu zainteresowania konserwatorskiego znajduje się dziewięć cmentarzy z terenu gminy. Do największych nekropolii na terenie gminy, należy cmentarz katolicki w Starej Kornicy, datowany na koniec XIX w. Rozplanowany został na rzucie prostokąta a później powiększony w kierunku wschodnim. Zasadniczym elementem kompozycji

cmentarza jest układ alej krzyżujących się pod kątem prostym i dzielących teren cmentarza na czytelne kwatery. Cmentarz porastają głównie brzozy brodawkowate oraz w mniejszej ilości świerki pospolite i sosny.

W Starej Kornicy znajduje się również cmentarz prawosławny usytuowany przy drodze do Łosic, wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-295 z roku 1998. Założony został prawdopodobnie pod koniec XIX w. Posiada plan zbliżony do prostokąta z dłuższym bokiem przebiegającym równolegle do drogi. Układ kompozycyjny cmentarza jest zatarty poprzez dziko rosnące krzewy i drzewa. Wśród starszych drzew występują: wiązy, robinie akacjowe, brzozy brodawkowate. Nagrobki zgrupowane są w większości w centralnej części cmentarza. Najstarsze pochodzą z lat 1903-1908 i wykonane są z kamienia oraz z żeliwa.

Ponadto prawosławne cmentarze znajdują się w: Rudce, gdzie brak jest jakichkolwiek śladów jego założenia oraz w Starych Szpakach. Dawne granice cmentarza w Starych Szpakach nie są znane, do dziś zachował się teren w kształcie prostokąta porośnięty trawą i luźno występującymi kamieniami z wrytymi krzyżami.

Wspomnieć też należy o bardzo starych cmentarzach, których pochodzenie i przynależność wyznaniowa nie jest znana. Być może są to mogiły pobitewne lub cmentarze epidemiczne. Znajdują się one w takich miejscowościach jak: Rudka, Walim, Wólka Nosowska, Wygnanki.

7. Miejsca Pamięci Narodowej

Podlasie było wielokrotnie areną walk toczonych w obronie Ojczyzny a zwłaszcza w XIX i pierwszej połowie XX wieku. Poniosło w nich śmierć wielu patriotów. Cmentarze, pomniki, mogiły pojedyncze i zbiorowe, często bezimiennych bohaterów rozsiane są po całym obszarze Podlasia, w tym również w gminie Stara Kornica. Miejsca upamiętnione, związane z ważnymi wydarzeniami w dziejach Polski, znajdują się w następujących miejscowościach:

Kobylany Kolonia.

Przy drodze lokalnej wiodącej do miejscowości Zienie, przed zabudowaniami usytuowanymi po pn. str. drogi, znajduje się niski kopiec ze ściętym wierzchołkiem upamiętniający tragicznie zmarłych powstańców z okresu powstania styczniowego 1863 roku. Kopiec ten zachował się w pamięci mieszkańców jako ważne miejsce w dziejach narodu. Jeszcze kilka lat temu na kopcu stały dwa drewniane krzyże i rośło

kilka drzew. Obecnie krzyży już nie ma a drzewa powycinano zostawiając tylko jedną polną gruszę.

Stara Kornica.

Wielkim wydarzeniem dla narodu polskiego było odzyskanie Niepodległości po ponad 120-letniej niewoli. Kolejne rocznice tego doniosłego wydarzenia były często upamiętniane np. stawianiem obelisków, pomników, krzyży pamiątkowych. Do tego rodzaju obiektów należy pomnik ustawiony na skrzyżowaniu drogi Stare Szpaki - Stara Kornica z drogą do miejscowości Walim. Pomnik posiada kształt obelisku stylizującego cokół z ciosów kamiennych, ustawionego na dwustopniowej podstawie. W górnej części umieszczono inskrypcję w dekoracyjnej ramie: PAMIĄTKA/ ODRODZENIA/ OJCZYZNY/ ROK 1918. Niżej na wyodrębnionej tablicy wyryto napis: Staraniem Nauczycielstwa/ gm. Kornica/ 1925.

Stara Kornica (cmentarz parafialny).

Przy alei głównej na cmentarzu parafialnym znajduje się mogiła, w której spoczywają obywatele, którzy złożyli daninę krwi w czasie II wojny światowej. Mogiłę przykrywa płyta lastrikowa, w centrum której umieszczono tablicę z inskrypcją: "POLEGŁYM W DNIU 5.VIII.1943/ Z RĄK HITLEROWSKICH OPRAWCÓW/ OBYWATELOM TEJ ZIEMI/ JÓZEF KAŁUŻNY, TEOFILA SZUPIELUK/ STANISŁAW PIAŁUCHA, JADWIGA MIELNICZUK/ JAN CHROMIEC, JÓZEF POTIOPA/ WOJCIECH KUDZ, ADELA POTIOPA/ WACŁAW FILIPIAK, ZOFIA POTIOPA/ WIECZNA CHWAŁA".

Kielbaski.

Przy skrzyżowaniu drogi ze Starej Kornicy do Wygnanek z drogą lokalną w kierunku pn.-zach. ustawiono wymowny pomnik. Wykonany jest z olbrzymiego granitowego głazu narzutowego i otoczony ogrodzeniem z łańcuchów na metalowych słupkach. Głaz osadzono na trójstopniowej betonowej podstawie i w centrum zamocowano tablicę inskrypcyjną z napisem: "NA TYCH POLACH/ DN.5 PAŹDZIERNIKA 1946 ROKU/ ODDZIAŁ AK-WiN/ POD DOWÓDZTWEM POR. "KURZAWY"/ STOCZYŁ BITWĘ/ Z PRZEWAŻAJĄCYMI SIŁAMI/ UB, MO, KBW I NKWD/ w 46 ROCZNICĘ/ WIERNI RODACY".

7. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne.

Wznoszenie kapliczek, figur i krzyży przy drogach lub w przy domowych ogródkach, jest zwyczajem bardzo starym i szeroko praktykowanym. Na terenie gminy Stara Kornica spotykamy różnorodne obiekty w tej grupie zabytków.

Obiekty kubaturowe, tj. takie, które posiadają wnętrza mieszczące kilka osób, reprezentuje kapliczka typu domkowego, usytuowana w północnej części Wólki Nosowskiej. Murowana z cegły palonej z otynkowanymi ścianami bocznymi, posadowiona na podmurówce z kamieni polnych. Od frontu wejście z przesklepionym odcinkowo łukiem odporowym, drzwi prostokątne, dwuskrzydłowe płycinowe. Nad drzwiami prosty krzyż łaciński. W ścianach bocznych po jednym oknie prostokątnym zakończonym półkoliście. Nakryta dachem dwuspadowym, obecnie o połaciach z eternitu falistego.

Licznie na terenie gminy występują kapliczki w postaci słupów bądź filarów na rzucie kwadratu lub prostokąta, z jedną lub kilkoma małymi wnękami, w których umieszcza się rzeźbę lub obraz z przedstawieniem postaci boskiej lub świętego. Najokazalszym tego typu obiektem jest trójkondygnacyjna, murowana kapliczka o rozbudowanych formach w miejscowości Popławy. Zaprojektowano w jej górnych kondygnacjach dwie głębokie nisze na figury Chrystusa i Matki Boskiej a na szczytku czterospadowego dachu wyryto datę 1917. Najstarszą natomiast kapliczką w tej grupie, jest kapliczka z pogranicza Starej i Nowej Kornicy. W jej półkoliście zamkniętej wnęce umieszczono rzeźbę Chrystusa Frasobliwego a wyżej daty: 1835, 1904, 1984. Warto też wspomnieć kapliczkę z tej grupy obiektów, znajdującą się przy posesji nr 104 w Nowej Kornicy, wyróżniającą się dekoracyjnie opracowanym krzyżem ze zwieńczenia, wykutym z żelaza.

Do rzadziej spotykanych przydrożnych obiektów sakralnych, należą figury na cokółkach. Głównie sytuowane są w zespołach pałacowych i dworskich oraz przy drogach dojazdowych do tych zespołów. Na terenie gminy interesującym przykładem kapliczki słupowej zwieńczonej figurą Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej jest obiekt w Kobylanach, datowany na przełom XVIII i XIX wieku. Cokół dla figury Matki Boskiej stanowi wysoki, czworoboczny słup ze ścianami pokrytymi płycinami w kształcie: kwadratów, kół i prostokątów, rozmieszczonych na osi pionowej.

Zdecydowanie najczęściej na terenie gminy spotykamy krzyże przydrożne wykonywane z różnych materiałów. Do charakterystycznych, z upodobaniem realizowanych na tym terenie, należą krzyże murowane i betonowe pochodzące z lat 30-tych i 40-tych XX w. Krzyże te osadzone są na prostopadłościennych cokołach z trójstopniowymi, schodkowatymi podstawami. Cokoły posiadają wnęki, w których z reguły ustawiane są figury Matki Boskiej. Tego typu krzyże spotykamy m.in.: w Koszelówce przy kościele, datowany na 1940 rok; Rudce z 1943 roku; Wólce Nosowskiej przy posesji nr 30, datowany na 1943 rok. Zachowało się też niewiele krzyży drewnianych o prostych formach, przeważnie pozbawionych elementów dekoracyjnych.

Kapliczki, figury i krzyże przydrożne, zwykle ogradzane dekoracyjnymi płótkami oraz obsadzone roślinnością średnią i wysoką, nie tylko identyfikują mieszkańców pod względem wyznaniowym ale stanowią też malowniczy akcent w miejscowym krajobrazie.

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

CZEBERAKI

- 1. ZESPÓŁ DWORSKI: Nr rej. zab. A-137 z 1983 roku**
  - a. dwór, mur., przed 1913 r.
  - b. park dworski, przeł. XIX/XX w.

KOBYLANY

- 2. PARK DWORSKI, k. XIX w., Nr rej. zab. A-128 z 1983 roku**

NOWA KORNICA

- 3. SPICHLERZ, drewn., 2 poł. XIX w., wł. Wanda Tymicka, Nr rej. zab. A-89 z 1962 roku**

STARA KORNICA

- 4. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. NIEPOKALANEGO POCZĘCIA NMP:**
  - Nr rej. zab. A-272 z 1997 roku**
    - a. kościół, mur., 1908 r.
    - b. dzwonnica i ogrodzenie, mur., 1908 r.
    - c. kostnica, mur., 1908 r.

- d. plebania, mur., 1925 r.
- e. wikariat-organistówka, mur., l. 20-XX w.
- 5. CMENTARZ PRAWOSŁAWNY, k. XIX w., Nr rej. zab. A-295 z 1998 roku

WALIM

- 6. GRODZISKO WCZESNOŚREDNIOWIECZNE, Nr rej. zab. A-102 z 1969 roku
- 7. OSADA WCZESNOŚREDNIOWIECZNA, Nr rej.zab. A-103 z 1970 roku
- 8. CMENTARZYSKO KURHANOWE, Nr rej. zab. A-104 z 1970 roku

WÓLKA NOSOWSKA

- 9. ZESPÓŁ PAŁACOWY, Nr rej. zab. A-116/1050
  - a. pałac, mur., ok. 1840 r., przebud. XIX i XX w.
  - b. brama, mur. 2 poł. XIX w.
  - c. park pałacowy, 2 poł. XIX w.

Wykaz obiektów zainteresowania konserwatorskiego

CZEBERAKI

DOM Nr 50, drewn., l. 20-XXw.

KOBYLANY

- DAWNA SZKOŁA Nr 103, drewn., l. 20-XX w.
- DOM Nr 99, drewn., pocz. XX w.
- DOM Nr 104, drewn., pocz. XX w.
- DOM Nr 106, drewn., pocz. XX w.
- DOM Nr 108, drewn., l. 20-XX w.

NOWA KORNICA

- DOM Nr 21, drewn., pocz. XX w.
- DOM Nr 22a, drewn., l.20-XX w.
- DOM Nr 26, drewn., pocz. XX w.
- DOM Nr 28, drewn., k. XIX w.
- DOM Nr 41, drewn., l. 30-XX w.

DOM Nr 43, drewn., pocz. XX w.

DOM Nr 52, drewn., pocz. XX w.

DOM Nr 58, drewn., l. 30-XX w.

DOM Nr 76, drewn., l. 20-XX w.

DOM Nr 95, drewn., l. 20-XX w.

DOM Nr 96, drewn., l. 20-XX w.

NOWE SZPAKI

DOM Nr 34, drewn., l. 30-XX w.

DOM Nr 73, drewn., pocz. XX w.

DOM Nr 88, drewn., pocz. XX w.

WIATRAK KOŻŁAK, (pozostałości), drewn., XIX/XX w.

POPŁAWY

DOM Nr 10, drewn., pocz. XX w.

DOM Nr 14, drewn., pocz. XX w.

RUDKA

DOM Nr 32, drewn. pocz. XX w.a

STARA KORNICA

DOM Nr 2, drewn., pocz. XX w.

DOM Nr 3, drewn., pocz. XX w.

DOM Nr 16, drewn., l. 30-XX w.

DOM Nr 24, drewn., pocz. XX w.

DOM Nr 27, drewn., l. 20-XX w.

DOM Nr 57, drewn., l. 20-XX w.

DOM Nr 91, drewn. l. 20-XX w.

DOM Nr 92, drewn., pocz. XX w.

DOM Nr 105 A, drewn., l. 20-XX w.

DOM Nr 123, drewn., l. 20-XX w.

DOM Nr 145, mur., 1911 r.

DOM Nr 161, drewn., l. 20-XX w.

DOM Nr 165, drewn., l. 30-XX w.
DOM Nr 166, drewn., l. 20-XX w.
DOM Nr 179, drewn., l. 20-XX w.
DOM Nr 180, drewn., l. 30-XX w.
MŁYN, mur., l. 20-XX w.(bez wyposażenia)

STARE SZPAKI

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. MB CZĘSTOCHOWSKIEJ, drewn., pocz. XX w.
DOM Nr 16, drewn., pocz. XX w.
DOM Nr 18, drewn., l. 20-XX w.
DOM Nr 43, drewn., k. XIX w.
DOM Nr 46, mur., pocz. XX w.
DOM Nr 57, drewn., pocz. XX w.
DOM Nr 75, drewn., pocz. XX w.
DOM Nr 79, drewn., pocz. XX w.
DOM Nr 81, drewn . pocz. XX w.
DOM Nr 87, drewn., pocz., XX w.

WALIM

DOM Nr 5, drewn., l. 20-XX w.
DOM Nr 7, drewn., l. 20-XX w.
DOM Nr 26, drewn., 2 poł. XIX w.

WÓLKA NOSOWSKA

KAPLICZKA, mur., pocz. XX w.

WYGNANKI

DOM Nr 4, drewn., l. 30-XX w.
DOM Nr 18, drewn., l. 30-XX w.

WYRZYKI

WIATRAK Nr 63 (przerobiony na młyn), drewn., pocz. XX w.

Wykaz obiektów postulowanych do wpisu do rejestru

1.KOŚCIÓŁ PAR. P.W. MB CZĘSTOCHOWSKIEJ, drewn., pocz. XX w., w Starych Szpakach.

V. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Rolniczą przestrzeń produkcyjną stanowią użytki rolne, których powierzchnia wynosi 9769 ha, co stanowi 81,9 % ogółu powierzchni gminy.

Struktura ich użytkowania przedstawia się następująco:

- grunty orne	- 7642 ha, tj. 78,2 %	użytków rolnych
- sady	- 91 ha, tj. 1,0 %	"-
- użytki zielone	- 2036 ha, tj. 20,8 %	"-
w tym: łąki	- 1395 ha, tj. 14,3 %	"-
pastwiska	- 641 ha, tj. 6,5 %	"-

Źródło: Wykaz gruntów na dzień 1.01.2000r. - Starostwo Powiatowe w Łosicach -
Wydział Geodezji, Kastratu i Nieruchomości)

Gleby charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością. Są wytworzone głównie z piasków gliniastych, a pod względem typologicznym dominują gleby brunatne, w mniejszej części gleby pseudobielicowe i czarne ziemie.

Udział poszczególnych kompleksów rolniczej przydatności gleb przedstawia się następująco:

grunty orne

k. pszenno-dobry (2)	- 3,5 %
k. żytni b.dobry (4)	- 24,1 %
k. żytni dobry (5)	- 41,1 %
k. żytni słaby (6)	- 26,1 %
k. żytni b.słaby (7)	- 1,1 %
k. zbożowo-pastewny mocny i słaby (8 i 9)	- 4,2 %

użytki zielone

użytki zielone średnie (2)	- 91,0 %
użytki zielone słabe (3)	- 9,0 %

Przyjmując za miernik jakości gleb klasy bonitacyjne ich udział przedstawia się następująco:

grunty orne	użytki zielone
IIIa - 1,6 %	III - 21,4 %
IIIb - 13,1 %	IV - 62,2 %
IVa - 30,7 %	V - 13,6 %
IVb - 29,2 %	VI - 2,8 %
V - 23,1 %	
VI - 2,2 %	
VIz - 0,1 %	

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej woj. białkopodlaskie - IUNG Puławy

Ponad 70 % powierzchni gruntów ornych to gleby stosunkowo dobre klas III-IV (prawnie chronione). Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb w gminie Stara Kornica oceniony został na 49,5 punktów (przy średnim dla tego rejonu wynoszącym 43,9 pkt).

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG w Puławach, uwzględniający oprócz jakości gleb także agroklimat, ukształtowanie terenu oraz warunki wodne wynosi 67,2 pkt i jest wyższy niż średni w kraju (62,7 pkt) oraz w woj. mazowieckim ( ), a także w powiecie łosickim (66,8).

Struktura własnościowa powierzchni użytków rolnych według wykazu gruntów na dzień 1.01.2000r. przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	ha	%
- indywidualne gospodarstwa rolne	10968	91,5
- inne grunty indywidualne	101	1,0
- lasy państwowe	348	2,9
- zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	38	0,3
- grunty w trwałym zarządzie państw.jedn.organizac.	274	2,3
- pozostałe grunty Skarbu Państwa	15	0,1
- zasób gruntów komunalnych	49	0,4
- grunty spółdzielni	54	0,5
- wspólnoty gruntowe	22	0,2

- grunty kościołów i związków wyznaniowych	13	0,1
- powierzchnia wyrównawcza	+51	0,5
Razem	11993	100,0

Dominującą formą władania ziemią jest rolnictwo indywidualne. W posiadaniu osób fizycznych znajduje się 98,8 % użytków rolnych, a liczba indywidualnych gospodarstw rolnych wg spisu rolnego 1996 wynosiła 1057 oraz 36 działek rolnych (poniżej 1 ha). Średnia powierzchnia 1 gospodarstwa wynosiła 10,0 ha (w Polsce 7,0 ha, w woj. mazowieckim 7,25 ha). Struktura indywidualnych gospodarstw i działek rolnych według grup obszarowych przedstawiała się następująco:

Grupy obszarowe	Liczba gospod. (szt.)	Udział w pow. użytków roln. (%)
1-2 ha	36	0,5
2-3 ha	42	1,0
3-4 ha	46	1,5
4-5 ha	62	2,6
5-7 ha	149	8,5
7-10	277	22,2
10-15	290	33,0
15-20	110	17,6
20-50	41	9,8
50 i więcej	4	3,3
RAZEM	1057	100,0

Struktura obszarowa gospodarstw jest korzystna gdyż 63,7 % ich powierzchni znajduje się w grupie obszarowej ponad 10 ha.

Wielkość gospodarstw w gminie jest dość zróżnicowana (mapa) i waha się od 8,0 do 14,3 ha użytków rolnych. Największe występują we wsiach Dubicze (14,3 ha), Kol. Szpaki (12,1 ha) oraz Kol. Kornica (11,8 ha). Najmniejsze zaś w Czeberakach (8,0 ha) i Wólce Nosowskiej (8,8 ha).

Według PSR w 1966 roku aż 78,7 % ludności stanowiła ludność zamieszkała w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (4448 osób). pracowało w nich 2837 osób w wieku 15 lat i więcej z czego:

- pracujący wyłącznie - 2445 osób

- pracujący głównie - 74 osoby

Daje to wskaźnik zatrudnienia 23,8 osób na 100 ha użytków rolnych pracujących wyłącznie i głównie. Wskaźnik ten jest dość zróżnicowany przestrzennie na terenie gminy (mapa) i waha się od 13,8 (we wsi Popławy) do 28,9 (Kazimierzów). Ogólnie uznać należy, że we wszystkich wsiach, gdzie wskaźnik przekracza średni dla gminy, zatrudnienie w rolnictwie jest wysokie.

W 1996 roku w rolnictwie indywidualnym znajdowało się 934 ciągników rolniczych. Dawało to wskaźnik umaszynowania 10,3 ha użytków rolnych na 1 ciągnik.

Kierunki produkcji rolniczej określa się jako typowe dla tego rejonu, ukształtowane przez warunki glebowo-klimatyczne oraz wieloletnie tradycje.

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż i ziemniaków. Pod zasiewami znajdowało się 8567 ha a ich struktura przedstawiała się następująco:

- zboża - 75,1

- ziemniaki - 20,7.

Wśród zbóż dominuje uprawa żyta i owsa (ok. 60 % powierzchni zbóż).

W produkcji zwierzęcej dominuje chów trzody chlewnej i bydła. Pogłowie wg PSR 1996 wynosiło:

- trzoda chlewna - 17861 szt.

- bydło - 4022 szt.

Obsada zwierząt na 100 ha UR wynosiła: 37 szt. bydła i 166,9 szt. trzody chlewnej.

Wskaźnik obsady trzody chlewnej jest w gminie znacznie wyższy niż średni w powiecie łosickim (137,8) a także wyższy niż w woj. mazowieckim (83) oraz w kraju (98,3). Nieco niższy niż średni jest wskaźnik obsady bydła.

Przestrzenne zróżnicowanie obsady zwierząt w gminie ilustruje mapa

Towarowa produkcja rolnicza wg PSR 96 wynosiła:

- na 1 pełnozatrudnionego - 4094 zł

- na 1 ha uż. rolnych - 866 zł

- na 1 gospodarstwo - 8782 zł.

Inwentaryzacja wydanych zgód na przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne została naniesiona graficznie na rysunku studium w skali 1:10000 pt. „Uwarunkowania”. Wykaz wydanych zgód na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne stanowi załącznik nr 1 do tekstu pt. :Analiza i ocena stanu zagospodarowania oraz uwarunkowań rozwoju gminy"

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

**Wybrane dane o indywidualnych gospodarstwach rolnych
(według spisu czerwcowego 1996)**

Wieś	Pow_og	u_rol	Byd_rol	Trz_rol	Prac_rol	pow1gos
Kolonia Kornica	291,16	283,33	52,6	244,6	24,4	11,8
Wygnancki	480,80	424,68	36,5	253,8	26,8	10,1
Kielbaski	279,16	250,25	21,6	169,4	25,2	9,6
Kobylany	1 112,48	986,52	35,4	162,5	24,6	10,6
Kazimierzów	407,60	381,22	40,7	142,2	28,9	10,0
Koszelówka	575,79	530,30	50,3	176,1	26,8	9,5
Dubicze	458,78	430,07	23,9	76,0	18,1	14,3
Walim	546,39	499,24	51,1	160,8	26,4	9,8
Kol. Szpaki	356,22	339,90	28,8	193,3	20,9	12,1
Szpaki Stare	878,98	852,73	42,9	173,7	21,8	11,1
Szpaki Nowe	788,99	718,06	38,9	194,7	22,1	9,6
Czeberaki	390,08	353,62	36,5	183,0	28,6	8,0
Popławy	424,38	339,94	29,7	122,4	13,8	11,3
Nowa Kornica	1 102,62	976,07	41,7	168,0	23,2	9,6
Wólka Nosowska	904,25	820,25	34,9	120,8	23,4	8,8
Stara Kornica	1 663,98	1 499,06	33,9	187,3	25,8	9,3
Wyrzyki	464,77	426,07	40,8	147,9	21,6	11,5
Rudka	565,70	457,05	40,5	177,2	23,2	9,3
Razem	11 692,13	10 568,36	38,0	169,2	23,8	10,0

Źródło: Na podstawie wyników spisu czerwcowego
(zestawienie zbiorcze dla gminy Stara Kornica R - gmg)

Objaśnienia rubryk:

Wieś - nazwa obrębu

pow_og - powierzchnia ogólna w ha

u_rol - użytki rolne w ha

Byd_rol - obsada bydła - sztuk na 100 ha użytków rolnych

Trz_rol - obsada trzody chlewnej - sztuk na 100 ha użytków rolnych

prac_rol - liczba osób pracujących głównie i wyłącznie w gospodarstwie rolnym - na 100 ha użytków rolnych

pow1gos - średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

OBSADA BYDŁA I TRZODY CHLEWNEJ (według spisu czerwcowego 1996)

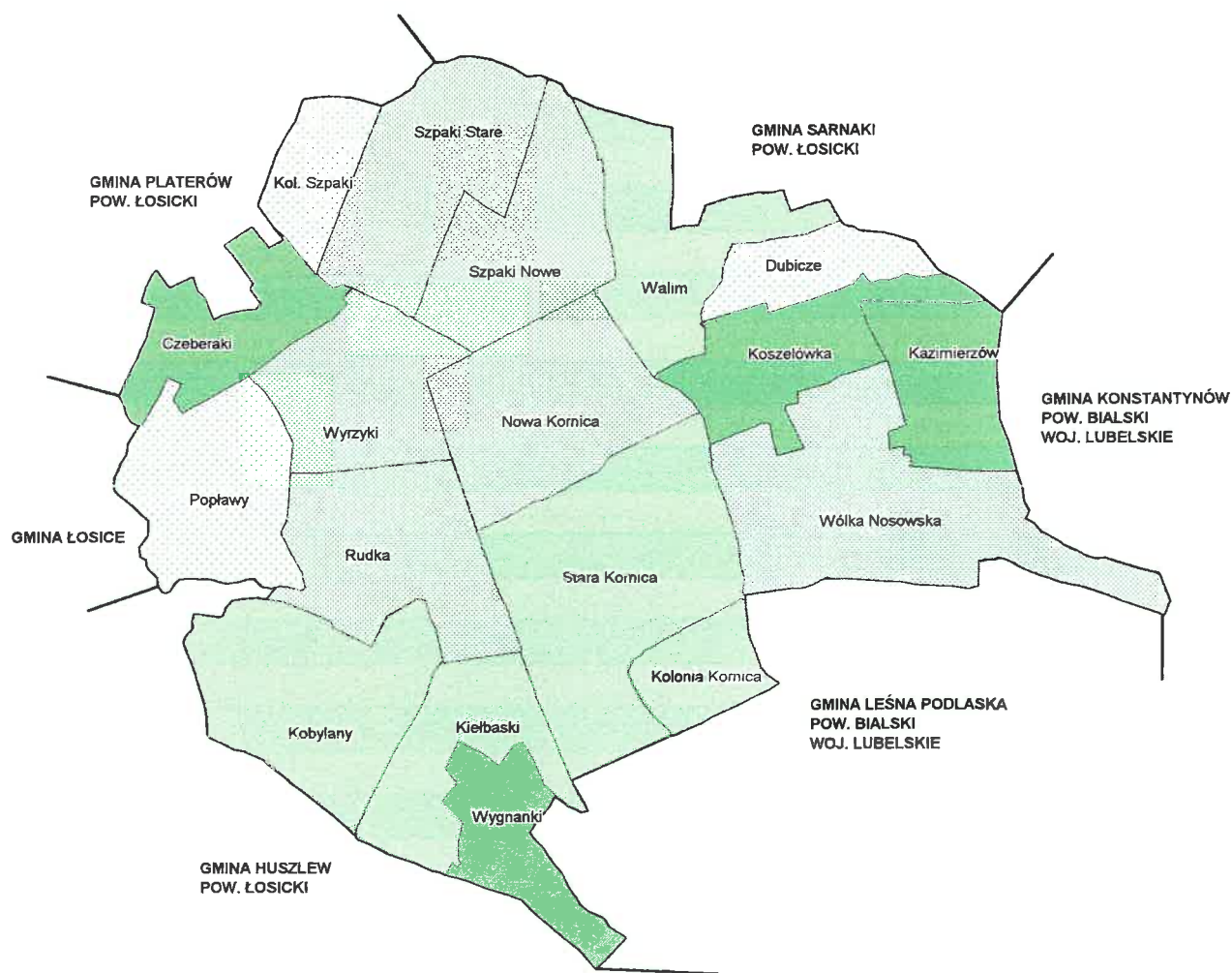

Źródło: dane Urzędu Gminy Stara Kornica

Opracowano w MBPPiRR OT Siedlce

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

PRACUJĄCY WYŁĄCZNIE I GŁÓWNI W INDYWIDUALNYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH (według spisu czerwcowego 1996)

na 100 ha uż. rolnych
( ) liczba miejscowości

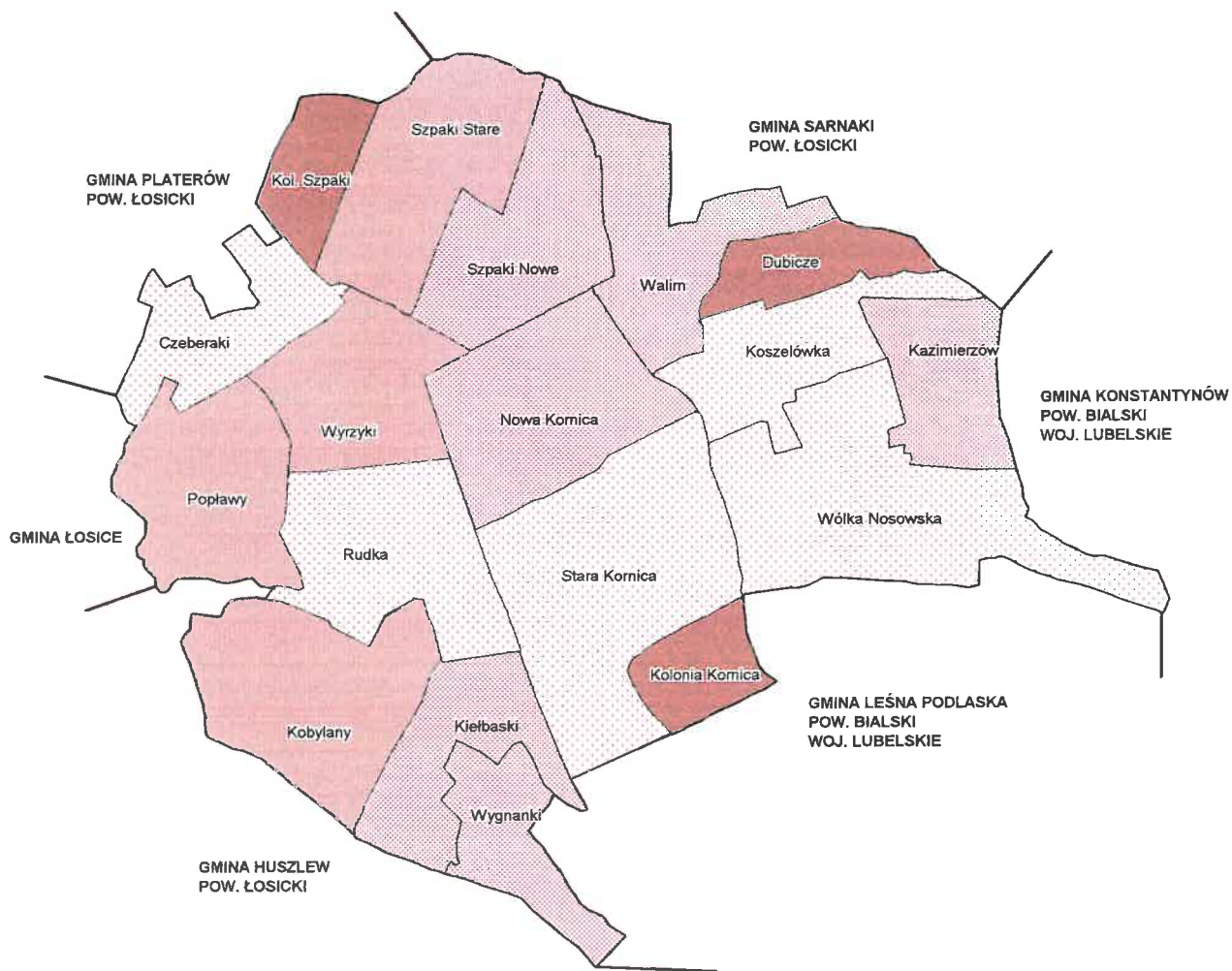
- 13,8 do 21,0 (3)
- 21,1 do 23,5 (6)
- 23,6 do 26,5 (5)
- 26,6 do 28,9 (4)

Źródło: dane Urzędu Gminy Stara Kornica

Opracowano w MBPPiRR OT Siedlce

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY STARA KORNICA

ŚREDNIA POWIERZCHNIA INDYWIDUALNYCH
GOSPODARSTW ROLNYCH
(według spisu czerwcowego 1996)

w ha uż. rolnych
( ) liczba miejscowości

8 do 9,5	(5)
9,6 do 10,5	(6)
10,6 do 11,5	(4)
11,6 do 14,3	(3)

Źródło: dane Urzędu Gminy Stara Kornica

Opracowano w MBPPiRR OT Siedlce

VI. MIESZKALNICTWO

Według stanu na dzień 31.12.1999 w gminie Stara Kornica znajdowało się 1457 mieszkań o 5305 izbach i 107,0 tys. m² powierzchni użytkowej. Zestawienie podstawowych wskaźników ilustrujących stopień zagęszczenia mieszkań w gminie i średnio na obszarach wiejskich województwa mazowieckiego przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Gmina		wieś w woj. mazowieckim	
	1995	1999	1995	1999
Przeciętna pow. użytkowa na mieszkanie w m ²	72,9	73,5	66,4	67,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę w m ²	19,3	20,1	18,0	18,7
Przeciętna liczba osób:				
- na mieszkanie	3,8	3,7	3,7	3,6
- na izbę	1,00	1,00	1,09	1,05

Przeciętne mieszkanie w gminie Stara Kornica posiada powierzchnię 73,5 m² i jest o 5,7 m² większe od przeciętnego mieszkania na terenach wiejskich w województwie mazowieckim.

Zagęszczenie mieszkań mierzone powierzchnią użytkową na osobę w gminie jest mniejsze niż średnie na wsi w województwie mazowieckim. Liczba osób przypadających na izbę w gminie jest nieco mniejsza niż średnio na wsi w województwie.

Sytuację mieszkaniową w gminie Stara Kornica można uznać za korzystniejszą od przeciętnej na wsi w województwie mazowieckim. Na przestrzeni lat 1995-1999 warunki mieszkaniowe w gminie uległy znacznej poprawie. Zasadniczy wpływ na tą sytuację ma zmniejszenie się liczby ludności zamieszkującej w mieszkaniach, gdyż w tym okresie nie nastąpiły istotne zmiany w zasobach mieszkaniowych.

Zmiany zasobów mieszkaniowych w gminie w latach 1995-1999 przedstawiono poniżej:

Wyszczególnienie	1995	1999
Ludność w mieszkaniach	5500	5336
Liczba mieszkań	1454	1457
Liczba izb	5268	5305
Powierzchnia użytkowa w tys. m ²	106,0	107,0

Ruch budowlany w latach 1995-1996 w gminie Stara Kornica był bardzo mały. W okresie tym oddano do użytku 17 mieszkań o 125 izbach i 2427 m² powierzchni użytkowej, co daje 0,61 mieszkań średniorocznie na 1000 ludności. Porównywalny wskaźnik dla obszarów wiejskich województwa mazowieckiego jest znacznie wyższy i wynosi 1,64. Zapotrzebowanie na tereny budowlane może występować we wsi gminnej oraz większych miejscowościach: Szpaki Kolonia, Kobylany, Kornica Nowa.

VII. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

1. Administracja

Obsługę finansowa i administracyjną gminy pełnią

- Urząd Gminy
- Urząd Stanu Cywilnego
- Komisariat Policji
- Bank Spółdzielczy

Powyższe urzędy znajdują się w Starej Kornicy

2. Oświata

Na obszarze gminy funkcjonuje 6 szkół podstawowych. Organizację sieci szkół podstawowych przedstawia poniższe zestawienie:

Adres	stan techn.	stopień organizac.	liczba uczniów	liczba nauczycieli	wyposażenie	zasięg obsługi
Stara Kornica	dobry	kl. I-VI	277	37	hala sportowa	Stara Kornica, Nowa Kornica, Kol. Kornica, Wólka Nosowska, Walim, Kazimierzów, Rudka,
Czeberaki	dobry	kl. I-VI	78	8	-	Czeberaki, Popławy, Wyrzyki
Szpaki Stare	dobry	kl. I-VI	109	10	sala gimnastyczna	Szpaki Stare, Szpaki Nowe, Szpaki Kolonia
Kobylany	dobry	kl. I-VI	122	11	sala gimnastyczna	Kobylany, Wygnanki, Kiełbaski, Rudka
Koszelówka	dobry	kl. I-VI	74	11	sala gimnastyczna	Koszelówka, Dubicze, Zalesie, Kazimierzów, Walimek
Wólka Nosowska	dobry	kl. I-III	22	2	-	Wólka Nosowska, Kazimierzów

Dane na dzień 31.01.2001r.

W miejscowości Stara Kornica znajduje się Gimnazjum Publiczne, które swym zasięgiem obejmuje wszystkie miejscowości w gminie. Na terenie gminy nie ma szkół ponadpodstawowych, przedszkole znajduje się we wsi Stara Kornica.

3. Kultura i sport

Rolę obiektów kultury na terenie gminy pełnią świetlice, które znajdują się we wsiach Stara Kornica, Walim i Kobylany oraz remizy OSP, które funkcjonują we wsiach Dubicze, Wólka Nosowska, Nowa Kornica, Szpaki Nowe, Szpaki Stare, Szpaki Kolonia, Wygnanki, Kobylany, Rudka, Stara Kornica. Większość obiektów jest w dobrym stanie technicznym. W gminie Stara Kornica nie ma biblioteki gminnej. Istnieje możliwość korzystania z bibliotek szkolnych przez mieszkańców gminy.

Brak jest na terenie gminy urządzonych obiektów sportowych. Mieszkańcy wsi, w których znajdują się szkoły mogą korzystać ze szkolnych boisk i sal gimnastycznych.

Na terenie gminy znajdują się kościoły parafialne wyznania rzymsko-katolickiego we wsiach Stara Kornica i Szpaki Stare oraz kaplica we wsi Koszelówka.

4. Zdrowie i opieka społeczna

W miejscowości Stara Kornica funkcjonuje Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, który swym zasięgiem obejmuje wszystkie miejscowości w gminie. W publicznej służbie zdrowia zatrudnionych jest 3 lekarzy. W budynku ośrodka zdrowia znajduje się apteka. Na terenie gminy nie funkcjonują prywatne gabinety lekarskie.

5. Łączność

W miejscowości Stara Kornica funkcjonuje urząd pocztowo-telekomunikacyjny. Na dzień 31.I.2001 w gminie było 1130 abonentów.

6. Cmentarze

Cmentarze znajdują się w miejscowości Stara Kornica i Szpaki Stare.

7. Handel i gastronomia

Na terenie gminy funkcjonują bar gastronomiczny w miejscowości Stara Kornica oraz 29 placówek prowadzących handel detaliczny, w tym 27 sklepów spożywczo-przemysłowych. Zaopatrzenie mieszkańców gminy realizowane jest również przez handel obwoźny artykułami przemysłowymi i spożywczymi.

Ocena i wnioski

1. Gmina jest słabo wyposażona w obiekty kultury i sportu. Dotyczy to takich obiektów jak biblioteki i boiska sportowe. Na terenie gminy funkcjonują tylko szkolne boiska i biblioteki.
2. Dobrze jest rozwinięta w gminie sieć placówek handlowych, szkół. Pozytywnym zjawiskiem jest to, że wszystkie szkoły są w dobrym stanie technicznym.

VIII. KOMUNIKACJA

1. Powiązania zewnętrzne gminy

Gmina Stara Kornica nie ma dostępu do linii kolejowej.

Powiązania zewnętrzne gminy realizowane są głównie poprzez drogę wojewódzką nr 698 Siedlce - Łosice - Konstantynów - Terespol oraz drogi powiatowe. Gmina posiada bezpośrednie połączenie autobusowe z Warszawą, Siedlcami, Łosicami oraz Janowem Podlaskim w województwie lubelskim (trzy kursy dziennie na linii Janów Podlaski - Warszawa). Powiązania z sąsiednimi gminami realizują następujące drogi:

- droga nr 698 - z gminą Łosice i gminą Konstantynów
- droga nr 2114 - z gminą Sarnaki
- droga nr 2124 - z gminą Leśna Podlaska
- droga nr 2115 - z gminą Platerów
- droga nr 2322 - z gminą Huszlew

2. Analiza funkcjonalno-techniczna

Droga wojewódzka

Przez całą długość gminy przebiega droga wojewódzka nr 698 Siedlce - Łosice - Terespol realizuje powiązania z ośrodkiem wojewódzkim w Warszawie, ośrodkiem powiatowym w Łosicach, delegaturą Urzędu Wojewódzkiego w Siedlcach oraz województwem lubelskim. Długość odcinka na obszarze gminy wynosi 16 km. Ma nawierzchnię asfaltową o szerokości 6,0 m. Ruch drogowy na tej drodze jest niewielki, wynosi 1500 poj./dobę pomiędzy Łosicami i Starą Kornicą oraz 500 poj./dobę na odcinku pomiędzy Starą Kornicą w kierunku Konstantynowa (Ruch drogowy 1995. Warszawa 1996). Droga ta obecnie poza podstawową funkcją, obsługuje również przyległe zagospodarowanie. Zarządcą dróg jest Zarząd Województwa poprzez Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich - Rejon Drogowy Węgrów.

Drogi powiatowe

Sieć dróg powiatowych tworzą następujące drogi:

Lp.	Numer drogi		długość ogółem w km	w tym o naw. twardej w km
1.	2114	od drogi woj. 811-Litewniki St.Walim Kornica	6,9	6,9
2.	2115	Ostromęczyn-Kornica	8,2	8,2
3.	2117	Kornica-Falatyce	8,1	5,1
4.	2118	od drogi woj. 698-Czeberaki	3,2	3,2
5.	2119	Szpaki St.-Walim	3,2	3,2
6.	2120	Walim-Dubicze-Wólka Nosowska	7,5	4,6
7.	2121	Bonin-Kazimierzów	3,8	2,5
8.	2124	Cicibór Duży-Lesna Podlaska-St.Kornica	3,8	3,8
9.	2125	Wólka Nosowska-Nosów	1,4	1,4
10.	2126	od dr. woj. 698-Nosów-Leśna Podlaska	1,8	1,8
11.	2128	Rudka-Kobylany-Leśna Podlaska	6,6	6,6
12.	2129	Stara Kornica-Kielbaski	4,0	4,0
13.	2321	Bachorza-Kobylany	1,5	1,5
14.	2322	Huszlew-Wygnanki	1,2	-
		Razem	61,2	52,8

Drogi powiatowe zgodnie z art. 6a ustawy o drogach publicznych powinny stanowić połączenie miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. Nie wszystkie z w/w dróg spełniają swoją funkcję z uwagi na zły stan techniczny i brak nawierzchni twardej. Zarządcą dróg powiatowych jest Zarząd powiatu poprzez Zarząd Dróg Powiatowych w Łosicach.

Drogi gminne

Sieć dróg gminnych tworzą następujące drogi:

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi (lokalizacja drogi)
1.	001	Droga pow. nr 2125 - droga pow. nr 2126
2.	002	Droga pow. nr 2120 - droga pow. nr 2121
3.	003	Droga pow. nr 2120 - droga gm. nr 004
4.	004	Droga pow. nr 2120 - Koszelowka Stara-droga pow. nr 2120
5.	005	Droga woj. nr 698 -droga gm. nr 004
6.	006	Droga woj. nr 698 - droga pow. nr 2114
7.	007	Droga pow. nr 215 - droga pow. nr 2119
8.	008	Droga woj. nr 698-Zakłady Kredowe
9.	009	Droga pow. nr 2124- droga gm. nr 010
10.	010	gr. gm. Leśna Podl.-Kolonja Kornica-gr. gm.Leśna Podl.
11.	011	Droga pow. nr 2128-Kol.Kiełbaski-gr.gm.Huszlew
12.	012	Droga pow. nr 2128-Czarnoziem-gr.gm.Huszlew
13.	013	Droga pow. nr 2128-Wołówik-gr.gm.Huszlew
14.	014	Droga pow. nr 2128 -gr. gm. Huszlew
15.	015	Droga pow. nr 2129 (-Kiełbaski)-Kobylany-droga pow. nr 2128
16.	016	Droga woj. nr 698 (Stara Kornica)-Kol.Rudka-droga gm. nr 017
17.	017	Droga gm. nr 016 -Kol. Rudka-droga gm. nr 018
18.	018	Droga gm. nr 017 Kol. Rudka-droga woj. nr 698
19.	019	Droga pow. nr 2117 -Wyrzyki-droga gm. nr 020
20.	020	Droga pow. nr 2115-Wyrzyki-Popławy-droga pow. nr 2118
21.	021	Droga pow. nr 2119 (Kol.Szpaki)-gr.gm. Platerów

Podstawa prawna Uchwała nr XV/107/2000 Rady Gminy w Starej Kornicy z dnia 28 grudnia 2000r. Ogólna długość dróg gminnych wynosi około 32 km, w tym o nawierzchni twardej (nieulepszonej) około 13 km. Po nadaniu numerów dla w/w dróg przez zarząd województwa mazowieckiego, gmina zobowiązana jest założyć i prowadzić ewidencję

tych dróg zgodnie z rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28.02.2000r. w sprawie numeracji i ewidencji dróg oraz obiektów mostowych (Dz. U. nr 32 z 25 kwietnia 2000r.).

3. Komunikacja zbiorowa

Gmina Stara Kornica obsługiwana jest wyłącznie przez komunikację autobusową. Komunikacja autobusowa realizuje:

- powiązania regionalne - z Janowem Podlaskim, Konstantynowem, Białą Podlaską (woj. lubelskie)
- powiązania wewnątrzwojewódzkie - z Warszawą, Siedlcami, Łosicami
- powiązania ośrodka gminnego i obszaru gminy z sąsiednimi gminami - Łosicami, Platerowem, Sarnakami, Leśną Podlaską, Konstantynowem
- brak bezpośredniego powiązania autobusowego z sąsiednią miejscowością gminą Huszlew.

Komunikacja autobusowa jest obsługiwana przez PKS Łosice, PKS Siedlce i PKS Biała Podlaska.

4. Zaplecze techniczne

Na terenie gminy istnieje stacja paliwowa w miejscowości Stara Kornica. Usługi w zakresie remontu i obsługi pojazdów mechanicznych realizują prywatne zakłady.

5. Ocena i wnioski

1. Dane charakteryzujące istniejący stan układu drogowego:

- długość drogi wojewódzkiej - 16 km - o naw. twardej 16 km
- długość dróg powiatowych - 61 km - o naw. twardej 53 km
- długość dróg gminnych - ca 32 km - o naw. twardej 13 km

2. Ogólna długość dróg publicznych w gminie wynosi 109 km, w tym o nawierzchni twardej 82 km.

Wskaźnik gęstości dróg twardych wynosi 70 km/100km² i jest zbliżony do wskaźnika krajowego.

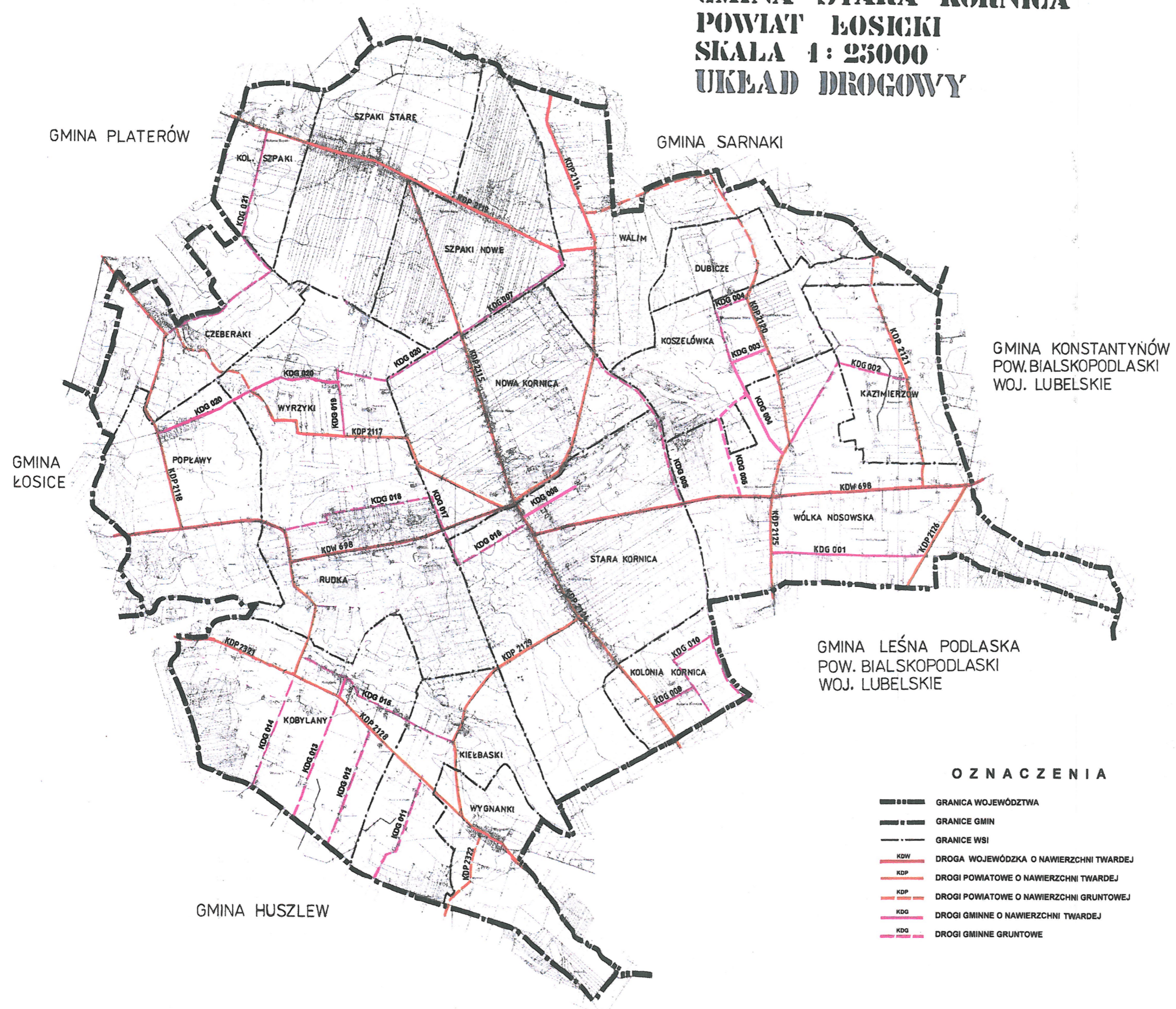
3. System transportowy w gminie ocenia się jako prawidłowo ukształtowany w zakresie:

- podstawowego układu drogowego
- powiązań o zasięgu powiatowym i wojewódzkim
- powiązań o zasięgu międzygminnym i wewnątrzwojewódzkim

Nieprawidłowy w zakresie:

- parametrów technicznych dróg powiatowych i gminnych
- struktury rodzajowej i jakości nawierzchni
- bezpieczeństwa ruchu szczególnie pieszego i rowerowego w terenach intensywnie zabudowanych.

GINA STARA KORNICA
POWIAT ŁOSICKI
SKALA 1 : 25000
UKŁAD DROGOWY

OZNACZENIA

- GRANICA WOJEWÓDZTWA
- GRANICE GMIN
- GRANICE WSI
- KDW DROGA WOJEWÓDZKA O NAWIERZCHNI TWARDEJ
- KDP DROGI POWIATOWE O NAWIERZCHNI TWARDEJ
- KDP DROGI POWIATOWE O NAWIERZCHNI GRUNTOWEJ
- KDG DROGI GMINNE O NAWIERZCHNI TWARDEJ
- KGG DROGI GMINNE GRUNTOWE

IX. DIAGNOZA STANU INFRASTRUKTURY SANITARNEJ

1. Zaopatrzenie w wodę

Wszystkie wsie gminy Stara Kornica zaopatrzone są w wodę z 2 wodociągów zbiorowych z ujęciami wód trzeciorzędowych w Nowej Kornicy i Wólce Nosowskiej.

Ujęcie wody w Nowej Kornicy stanowią 3 studnie głębinowe: o głębokościach 60, 63 i 65 m i zasobach kategorii "B": 37,5 (Nr 1), 29 (Nr 2) i 73 m³/godz. (Nr 3). Dwie pierwsze studnie znajdują się na terenie stacji wodociągowej, trzecia na osobnej wygradzonej działce w odległości około 200 m od stacji. Najstarsza studnia nr 1 (odwiercona w 1965r.) jest obecnie wyłączona z eksploatacji ze względu na zły stan techniczny. Projekt jej renowacji z 1994r. nie został zrealizowany. Podwyższona w stosunku do wymogów mętność i zawartość żelaza w ujmowanej wodzie jest usuwana w stacji wodociągowej o maksymalnej wydajności około 230 m³/godz., współpracującej w układzie dwustopniowego pompowania z dwoma zbiornikami wody czystej o łącznej pojemności 300 m³.

Wodociąg "Nowa Kornica" zasila środkową i zachodnią część gminy oraz sąsiednie wsie gmin: Platerów (Falatycze, Nadleśnictwo Hruszniew) i Leśna Podlaska (Klukowszczyzna).

Ujęcie wody w Wólce Nosowskiej stanowi 1 studnia głębokości 125 m i zasobach wody kategorii "B" 75 m³/godz. Woda tłoczona jest do sieci przez stację wodociągową o jednostopniowym pompowaniu wydajności 25 m³/godz., w której redukowana jest także podwyższona zawartość żelaza.

Wodociąg "Wólka Nosowska" zaopatruje wschodnią część gminy Stara Kornica oraz wieś Nosów w gminie Leśna Podlaska. Problemem systemu jest brak rezerwowego źródła wody.

Wszystkie w/w studnie służące zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę posiadają zabezpieczoną strefę ochrony bezpośredniej i nie mają wyznaczonych stref ochrony pośredniej.

2. Usuwanie ścieków sanitarnych

W gminie Stara Kornica nie ma zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków. Część posesji posiada indywidualne systemy kanalizacyjne ze zbiornikami ścieków - przeważnie nieszczelnymi, przez które nieczystości odprowadzane są do gruntu. Ścieki z obiektów użyteczności publicznej wywożone są przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Łosicach do tamtejszej oczyszczalni miejskiej. Jedyne przy zespole oświatowym w Starej Kornicy funkcjonuje lokalna oczyszczalnia ścieków o niewielkiej wydajności.

Wysoki stopień zwodociągowania gminy spowodował wzrost zużycia wody, a więc także produkcji ścieków. Nerozwiązany problem ich usuwania jest coraz uciążliwszy dla mieszkańców i zagrażający środowisku. Z tego powodu władze gminy podjęły działania zmierzające do realizacji gminnej oczyszczalni ścieków w Starej Kornicy (zmiana planu zagospodarowania przestrzennego, dokumentacja projektowa).

3. Usuwanie odpadów stałych

Gmina posiada nowowyprowadzone wysypisko odpadów stałych we wsi Stara Kornica, urządzone zgodnie z wymogami sanitarnymi i ochrony środowiska.

Według oceny rzeczoznawcy obiekt może oddziaływać na środowisko w obszarze szerokości 300 m od swoich granic. W potencjalnym obszarze uciążliwego oddziaływania powinny obowiązywać ograniczenia dotyczące:

- lokalizacji budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi
- uprawy roślin i owoców spożywczych na surowo
- wypasu zwierząt
- upraw zbóż na rzecz roślin okopowych.

Docelowa chłonność wysypiska - około 90000 m³ wystarczy na składowanie odpadów z terenu gminy przez około 60 lat. W celu efektywniejszej eksploatacji obiektu korzystne byłoby przyjmowanie odpadów z większego obszaru.

Odpady w gospodarstwach domowych gromadzone są w typowych pojemnikach i workach, w większych obiektach - w kontenerach. Gmina prowadzi zorganizowany wywóz odpadów na wysypisko własnym sprzętem.

Ustala się obowiązek wystąpienia przez Zarząd Gminy do Rady Państwa z wnioskiem o uchwalenie obszaru ograniczonego użytkowania, dotyczącego uciążliwego

oddziaływania na środowisko. Studium określa strefę oddziaływania, która może być uściślona, po wykonaniu monitoringu terenu wokół wysypiska.

4. Zaopatrzenie w gaz ziemny

Gmina nie jest zgazyfikowana, mimo że posiada źródło gazu - przez jej teren przebiega magistrala gazowa DN 700 Podlasie (Hołowczyce gm. Sarnaki)-Wronów (koło Puław). We wsi Kolonia Droblin w sąsiedniej gminie Leśna Podlaska, około 200 m od granic wsi Wygnanki znajduje się punkt zaporowo-upustowy umożliwiający włączenie do magistrali.

Obecnie brak zapotrzebowania na gaz ziemny powoduje, że gmina nie podejmuje działań dotyczących gazyfikacji.

Od istniejących urządzeń gazowych wysokiego ciśnienia DN 700 obowiązuje zachowanie bezpiecznych odległości dla obiektów terenowych wg Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (od budynków mieszkalnych w zwartej zabudowie - 75 m, od wolnostojących - 50 m). Ponadto wszystkie inwestycje w odległości 150 m od gazociągu powinny być uzgodnione z Regionalnym Oddziałem Przesyłu Gazu PGNiG SA w Warszawie.

5. Zaopatrzenie w ciepło

Ogrzewanie budynków realizowane jest indywidualnie - ze źródeł ciepła głównie na paliwo stałe. Tylko Zespół Oświatowy i Urząd Gminy w Kornicy oraz Szkoła Podstawowa w Kobylanach posiadają kotłownie olejowe.

Istnieje potrzeba stosowania, szczególnie w obiektach użyteczności publicznej i przemysłowych, paliw o mniejszej uciążliwości dla środowiska - gaz, olej opałowy.

6. Powiązania zewnętrzne infrastruktury sanitarnej

- wodociąg "Kornica" zasila w wodę wieś Falatycze i Nadleśnictwo Hruszniew w gminie Platerów i wieś Klukowszczyznę w gminie Leśna Podlaska woj. lubelskie
- wodociąg "Wólka Nosowska" zaopatruje wieś Nosów w gminie Leśna Podlaska
- gmina korzysta z oczyszczalni ścieków w Łosicach i usług wywozowych PGK Łosice
- przez teren gminy przebiega tranzytowo magistrala gazowa DN 700 Podlasie-Wronów.

7. Uwarunkowania rozwoju w zakresie infrastruktury sanitarnej

Czynniki sprzyjające rozwojowi

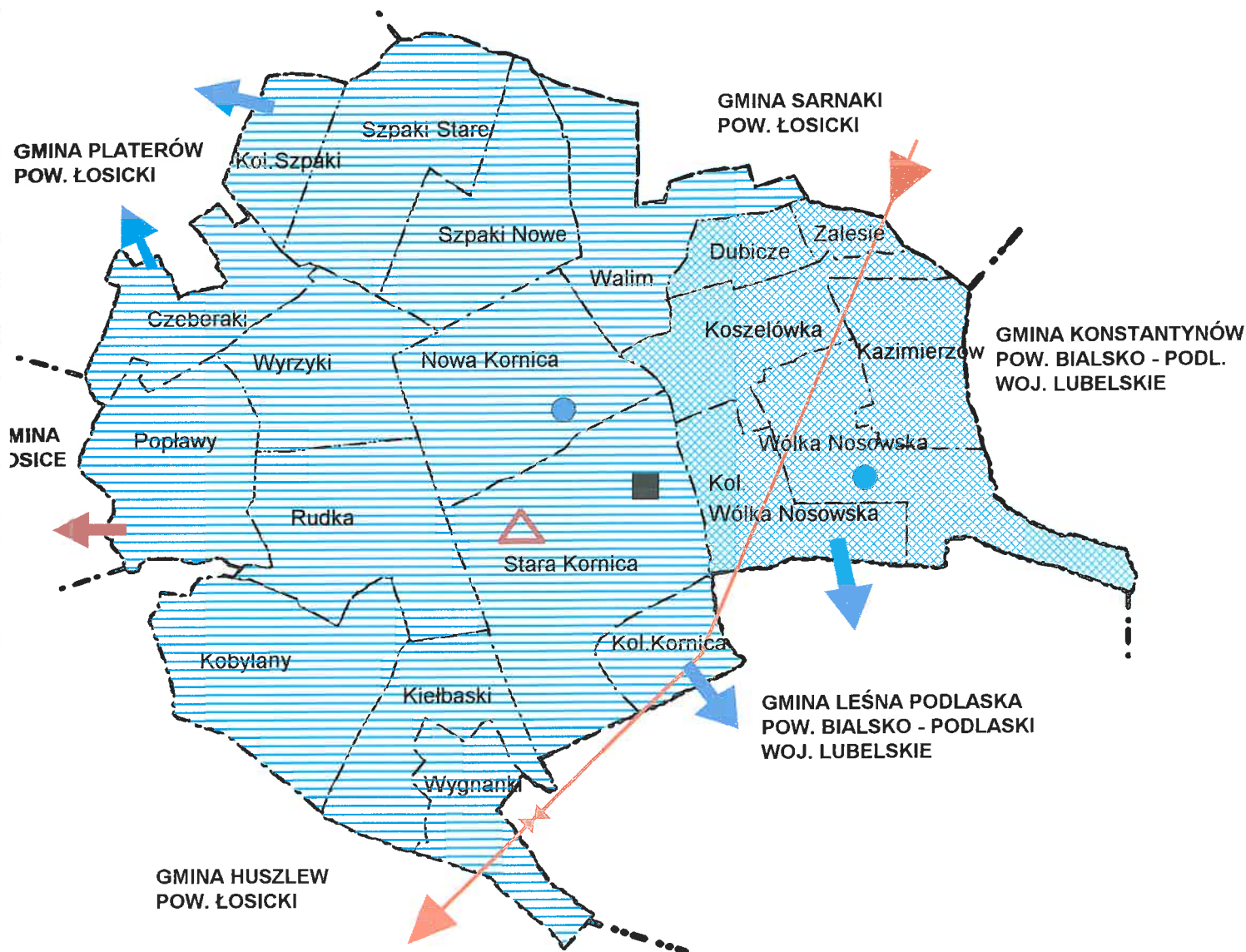
- zasoby wód podziemnych na terenie gminy wystarczające do pokrycia docelowego zapotrzebowania
- zwodociągowany cały teren gminy
- opracowana dokumentacja projektowa gminnej oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej w Starej Kornicy
- urządzone wysypisko odpadów stałych
- zorganizowany system zbiórki i wywozu odpadów stałych z terenu gminy
- źródło gazu ziemnego - magistrala gazowa z punktem zaporowo-upustowym umożliwiającym włączenie

Ograniczenia rozwoju

- nieuporządkowana gospodarka ściekowa
- ograniczenia dotyczące inwestowania i rolniczego wykorzystania gruntów w obszarze uciążliwego oddziaływania wysypiska odpadów
- konieczność zachowania bezpiecznych odległości obiektów terenowych od magistrali gazowej

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO G M I N Y STARA KORNICA

INFRASTRUKTURA SANITARNA - STAN W 2001 ROKU

O Z N A C Z E N I A

OBIEKTY I URZĄDZENIA INFRASTRUKTURY:

- stacja wodociągowa
- wysypisko odpadów stałych
- gazociąg wysokiego ciśnienia
- punkt zaporowo - upustowy

ZASIĘGI ZBIORCZYCH SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY:

- wodociąg " Kornica "
- wodociąg " Wólka Nosowska "

PROJEKTOWANE OBIEKTY INFRASTRUKTURY:

- oczyszczalnia ścieków sanitarnych

POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE:

- wodociągu
- gazociągu
- kierunek wywozu ścieków sanitarnych

X. ELEKTROENERGETYKA

1. Uwarunkowania zewnętrzne

1.1. Stacje elektroenergetyczne 110/SN

Na terenie gminy Stara Kornica nie ma stacji elektroenergetycznej 110/SN, dlatego zasilanie pracujących w niej stacji 15/0,4 kV odbywa się z zewnętrznych źródeł energii elektrycznej średniego napięcia 15 kV, którymi w podstawowym układzie zasilania są:

a) Stacja 110/15/6 kV w Hołowczycach (gm. Sarnaki pow. łosicki)

Wybudowana głównie do zasilania stacji pomp tłoczni gazu na międzynarodowym gazociągu wysokiego ciśnienia. Stacja posiada 3 transformatory o mocach po 16 MVA, z których dwa trójzwojowe mają również uzwojenie SN 15 kV przeznaczone do zasilania terenowej sieci SN 15 kV zaopatrującej w energię wiejskie stacje 15/0,4 kV. 3 uzwojenia 6 kV zasilają urządzenia tłoczni gazu.

Stacja 110/15/6 kV w Hołowczycach jest po stronie WN 110 kV stacją węzłową, bowiem zbiegają się w niej 3 linie 110 kV - z Łosic, Janowa Podlaskiego oraz Białej Podlaskiej (stacja 110/15 kV "Sitnicka"), co daje jej dużą niezawodność zasilania. Jest stacją w dobrym stanie technicznym, ma jeszcze bardzo duże rezerwy mocy (ok. 70 % w uzwojeniach SN 15 kV) oraz aż 16 rezerwowych pól w rozdzielni 15 kV.

W podstawowym układzie połączeń linii magistralnych stacja w Hołowczycach zasila 54,1 % ogółu pracujących w gminie Stara Kornica wiejskich stacji 15/0,4 kV.

b) Stacja 110/15 kV w Łosicach

W podstawowym układzie pracy zasila 34,4 % pracujących w gminie Stara Kornica wiejskich stacji 15/0,4 kV. Jest również stacją węzłową, łącząc w sobie trzy linie WN 110 kV, w tym linię z Siedlec pracującą w strukturze sieci Zakładu Energetycznego Warszawa-Teren i dwie linie Lubelskich Zakładów Energetycznych "LUBZEL" (z Hołowczyc i Białej Podlaskiej).

Stacja łosicka jest w dobrym stanie technicznym, posiada 2 transformatory 110/15 kV o mocach po 10 MVA obciążone szczytowo jedynie w około połowie mocy znamionowych. W 32-polowej rozdzielni SN 15 kV jest jeszcze 7 pól rezerwowych.

c) Stacja 110/15 kV w Białej Podlaskiej ("Sitnicka")

Jest dużą stacją węzłową skupiającą w rozdzielni WN 110 kV aż 4 linie (z Łosic, Hołowczyc, Wólki Dobryńskiej oraz Międzyrzecza Podlaskiego, poprzez przelotową stację Biała Podlaska "Wola"). Posiada dwa transformatory o mocach po 25 MVA obciążone szczytowo w około 40-50 % mocy znamionowych.

W podstawowym zasilaniu gminy Stara Kornica ma znaczenie mniejszy udział niż stacje w Hołowczycach i Łosicach, bowiem zasila jedynie 11,5 % pracujących w tej gminie stacji 15/0,4 kV. Znaczenie stacji Biała Podlaska "Sitnicka" rośnie w przypadku potrzeby uruchomienia awaryjnych połączeń magistralnych linii SN 15 kV.

W awaryjnym zasilaniu południowo-wschodnich terenów gminy Stara Kornica udział może mieć jeszcze stacja 110/15 kV w Janowie Podlaskim, której stan techniczny i zapasy mocy pozwalają na dodatkowe przejęcie zasilania kilkunastu stacji 15/0,4 kV w omawianej gminie, tym bardziej że odległość stacji 110/15 kV w Janowie Podlaskim od gminy Stara Kornica jest niewiele większa niż odległość stacji 110/15/6 kV w Hołowczycach.

1.2. Magistralne linie średniego napięcia 15 kV

Dostawa energii elektrycznej SN 15 kV na teren gminy Stara Kornica ze stacji WN/SN w Łosicach, Hołowczycach, Białej Podlaskiej odbywa się w podstawowym układzie pracy systemem 5 magistralnych linii napowietrznych, który w sytuacjach awaryjnych może być rozszerzony o dwie linie dodatkowe.

Magistralne linie SN 15 kV pracują w układach pierścieniowych i wyposażone są w odłączniki realizujące stałe podziały zasilania oraz manewrowe odłączniki sekcyjne umożliwiające w sytuacjach awaryjnych i podczas robót remontowo-konserwacyjnych przełączanie zasilania z podstawowego na rezerwowe, co znacznie skraca przerwy w dostawie energii. W najważniejszych punktach węzłowych sieci SN Zakład Energetyczny Biała Podlaska montuje napędy odłączników sterowane radiowo z centralnego punktu dyspozytorskiego.

W podstawowym zasilaniu gminy Stara Kornica udział biorą następujące magistralne linie średniego napięcia 15 kV:

a) Linia "Hołowczyce-Kornica"

Jest najważniejszą linią dla gminy, bowiem zasila 27,9 % pracujących w niej stacji 15/0,4 kV, w tym prawie wszystkie stacje w Kornicy Starej, Nowej i Kolonii.

Magistrala jest w dobrym stanie technicznym, posiada przewody o przekroju 70 mm^2 na podbudowie ze słupów żelbetowych. We wsi Bukowice w gminie Leśna Podlaska linia łączy się w dużym punkcie węzłowym z magistralami zasilanymi ze stacji WN/SN w Białej Podlaskiej ("Sitnicka") i Janowie Podlaskim. Oprócz tego, linia powiązana jest z liniami "Hołowczyce-Bonin" i "Łosice-Bukowice", jest więc bardzo dobrze zabezpieczona.

b) Linia "Hołowczyce-Bonin"

Zasila stacje 15/0,4 kV pracujące we wschodnich wsiach gminy, co w skali całej gminy stanowi 26,2 % ogółu tych stacji. Ze stacji WN/SN w Hołowczycach do wsi Bonin (gm. Sarnaki) wyprowadzono nową linię z przewodami 70 mm^2 , natomiast dalej wykorzystano stara linię promieniową z przewodami o przekroju 25 mm^2 i 35 mm^2 (powiązanie z linią "Kornica"). W okresie późniejszym wykonano dwa dodatkowe połączenia pierścieniowe (35 mm^2 i 50 mm^2 przez Nosów do linii "Kornica") i 70 mm^2 przez Kolonie Nosów do linii "Komarno".

Z uwagi na duże znaczenie w zasilaniu gminy Stara Kornica linia powinna być jak najszybciej zmodernizowana (łącznie z powiązaniem posiadającymi przewody o przekrojach mniejszych niż 50 mm^2). W okresie perspektywicznym można wykonać połączenie magistrali z linią "Hołowczyce-Zakalinki".

c) Linia "Łosice-Bukowice"

Zasila kilka północno-zachodnich wsi gminy (18 % ogółu stacji 15/0,4 kV pracujących na jej terenie), łącząc się we wsi Nowe Szpaki z linią "Kornica".

Na długim odcinku (na terenie gminy Łosice i Platerów) linia posiada przewody o przekroju 35 mm^2 , wymaga więc przebudowy na linię z przewodami 70 mm^2 , natomiast pozostały odcinek od wsi Czuchleby do wsi Nowe Szpaki jest w dobrym stanie technicznym.

Omawiana magistrala jest dobrze zabezpieczona, posiada bowiem powiązania z liniami "Łosice-Sarnaki", "Hołowczyce-Chłopków" i "Hołowczyce-Sarnaki".

Z punktu widzenia poprawy niezawodności zasilania gminy Stara Kornica celowym będzie wykonanie dodatkowego powiązania magistrali "Łosice-Bukowice" z pierścieniowym odgałęzieniem od magistrali "Łosice-Biała Podlaska Sitnicka".

d) Linia "Łosice-Biała Podlaska Sitnicka"

Trzon magistrali wykonany przewodami 70 mm² przebiega poza terenem gminy Stara Kornica, natomiast zasilanie 10 (16,4 %) stacji trafo 15/0,4 kV we wsiach Popławy, Kobylany i Rudka odbywa się za pomocą pierścieniowego odgałęzienia łączącego się we wsi Kobylany z takim samym odgałęzieniem od magistrali "Biała Podlaska Sitnicka-Bukowice". Prawie całe powiązanie (z wyjątkiem odcinka Droblin-Wygnanki) wymaga przebudowy na linie o przewodach 70 mm². W celu zapewnienia drugostronnego zasilania wsi gminnej Huszlew proponuje się perspektywicznie wykonanie powiązania ze wsi Wygnanki w gm. Stara Kornica do wsi Władysławów w gm. Huszlew.

e) Linia "Biała Podlaska Sitnicka - Bukowice"

Trzon linii wykonany przewodami o przekroju 50 mm² biegnie poza terenem gminy Stara Kornica, natomiast zasilanie 7 (11,5 %) stacji 15/0,4 kV we wsiach Kobylany, Kiełbaski i Wygnanki odbywa się za pomocą pierścieniowego odgałęzienia omówionego przy magistrali "Łosice-Biała Podlaska Sitnicka".

Z uwagi na to, że linia jest bardzo dobrze ubezpieczona (powiązania z liniami "Hołowczyce-Kornica", "Janów Podlaski-Komarno", "Biała Podlaska Sitnicka-Janów Podlaski), ma stosunkowo krótki trzon i nie jest mocno obciążona, jej przebudowa na przewody o przekroju 70 mm² (wymagane dla linii magistralnych) odłożyć można do czasu jej pełnej dekapitalizacji, co nastąpi za ok. 10-15 lat.

W rezerwowym zasilaniu południowych rejonów gminy Stara Kornica udział mogą wziąć jeszcze dwie dodatkowe linie magistralne.

1) Linia "Biała Podlaska Sitnicka-Łosice" będąca przedłużeniem linii "Łosice-Biała Podlaska Sitnicka", jest w dobrym stanie technicznym, posiada przewody o przekroju 70 mm².

2) Linia "Janów Podlaski-Komarno", będąca linią rezerwową dla linii "Hołowczyce-Bonin", będąca linią rezerwową dla linii "Hołowczyce-Bonin", "Hołowczyce-Kornica" i "Biała Podlaska Sitnicka - Bukowice".

Linia ma krótki trzon, nie jest mocno obciążona, więc będące w jej trzonie przewody o przekroju 50 mm² pozostaną do czasu pełnej dekapitalizacji linii, podobnie jak w przypadku linii "Biała Podlaska Sitnicka - Bukowice".

W podsumowaniu omówienia zewnętrznego zaopatrzenia gminy Stara Kornica w energię elektryczną średniego napięcia 15 kV stwierdzić należy, że gmina ta zasilana jest dobrze rozwiniętym systemem magistralnych linii pierścieniowych, aż z trzech (plus czwarta rezerwowa) stacji WN/SN, dysponujących odpowiednimi zapasami mocy.

Modernizacja kilku odcinków linii magistralnych plus budowa dwóch nowych powiązań międzymagistralnych spowoduje, że gmina uzyska dobre, a na niektórych terenach wręcz bardzo dobre warunki rozwoju wynikające z dostępu do energii SN 15 kV o dużych mocach szczytowych, dostarczanych z dużą niezawodnością. Umożliwi to lokalizację na terenie gminy małych i średnich zakładów usługowych wykorzystujących lokalne surowce i płody rolne oraz da pracę miejscowej ludności.

Schematyczny układ zewnętrznego zasilania gminy Stara Kornica energią elektryczną SN 15 kV pokazano na rysunku.

2. Uwarunkowania wewnętrzne

2.1. Lokalne urządzenia elektroenergetyczne

Są to urządzenia (stacje trafo 15/0,4 kV wraz z zasilającymi je liniami SN 15 kV, linie niskiego napięcia 15 kV częściowo wyposażone w osprzęt oświetlenia ulicznego), których zadaniem jest zaopatrywanie w energię elektryczną niskiego napięcia odbiorców w poszczególnych wsiach.

W typowo rolniczej gminie Stara Kornica urządzenia lokalne to niemal wyłącznie promieniowo zasilane sieci napowietrzne. odcinki kablowych linii niskiego napięcia służą jedynie do zasilania większych odbiorców - głównie we wsi Stara Kornica.

W dobrym stanie technicznym są sieci lokalne we wsiach poddanych pełnej reelektryfikacji w latach 1978-1987, podczas których całkowicie zdemontowano stare sieci na słupach drewnianych montując zastępujące je nowoczesne sieci na słupach żelbetowych.

Zamontowano wtedy większą ilość stacji trafo 15/0,4 kV (głównie typu STSa 20/250) z odpowiednią rezerwą mocy, zmniejszono długość obwodów linii niskiego napięcia 0,4 kV stosując w trzonach linii przewody AL 50 mm².

Urządzenia lokalne wybudowane w ramach reelektryfikacji zapewniają dostawę energii elektrycznej o właściwych parametrach technicznych, co stanowi ważne, pozytywne uwarunkowania społeczno-gospodarcze rozwoju wsi, którymi w omawianej gminie są:

Wygnaniki - reelektryfikacja w 1987 roku

Kobylany - w 1985 roku

Stara i Nowa Kornica w 1982 roku

Walim i Czeberaki w 1978 roku

Dynamiczny w latach 70 i 80-tych proces reelektryfikacji wsi od 1990 roku praktycznie zamarł wskutek likwidacji dotacji państwa oraz pogarszania się kondycji finansowej dystrybutorów energii elektrycznej (Zakładów Energetycznych).

Następną grupę stanowią wsie reelektryfikowane (lub częściowo elektryfikowane) na początku lat 70-tych, w których częściowo wymieniono stare stacje trafo na stacje nowe typu (STSa 20/100), jednak linie niskiego napięcia mają jeszcze zbyt długie długości i za małe przekroje przewodów w trzonach linii, co jest przyczyną występowania ponadnormatywnych spadków napięcia.

Pamiętać jeszcze należy, że okres pełnej dekapitalizacji lokalnych sieci napowietrznych na słupach żelbetowych wynosi ok. 30+34 lata, a więc sieci budowane i modernizowane w latach 1971-72 powinny być praktycznie wymienione najpóźniej do roku 2005. Sytuacja taka ma miejsce we wsiach: Popławy, Szpaki Stare, Szpaki Nowe, Kolonia Szpaki, Kolonia Kornica, w których mogą już występować kłopoty z jakością energii elektrycznej oraz zwiększona ilość awarii mechanicznych linii skutkujących przerwami w zasilaniu.

Ostatnią grupę stanowią wsie mające lokalne urządzenia elektroenergetyczne z okresu pierwszej elektryfikacji przeprowadzonej w nich w latach 1965-1968. Są to już urządzenia w pełni zdekapitalizowane, które powinny być wymienione w latach 90-tych, lecz z powodu kryzysu finansowego zakładu energetycznego pracują nadal stając się coraz bardziej zawodnymi i niebezpiecznymi. W bardzo długich obwodach linii n.n. występują duże spadki napięć, częste są awarie mechaniczne.

Najstarsze sieci lokalne o złym stanie technicznym pracują jeszcze we wsiach: Wólka Nosowska (1965r.), Kazimierzów (1967 r.), Zalesie, Wyrzyki, Kiełbaski, Rudka, Dubicze, Koszelówka (1968r.).

Złe parametry energii w tych wsiach są przyczyną pogarszania się jakości życia ich mieszkańców, ograniczają bowiem zakres eksploatacji urządzeń i maszyn elektrycznych służących celom socjalnym i produkcyjnym, a często uniemożliwiają przyłączenie nowych odbiorców.

Na ogólną liczbę 61 stacji trafo 15/0,4 kV, 24 szt. (39,4 %) to w pełni wyeksploatowane i awaryjne stacje typu ŻH 15.

Odzwierciedleniem głębokiego kryzysu w jakim znaleźli się dystrybutorzy energii jest fakt, że w gminie Stara Kornica od roku 1987 nie zmodernizowano ani jednej stacji trafo 15/0,4 kV, natomiast wybudowano tylko 1 - w Starej Kornicy (dla wysypiska smieci).

W ujęciu statystycznym stan techniczny lokalnych urządzeń elektroenergetycznych zasilających wsie gminy przedstawia się następująco:

- stan dobry 31,5 %
- stan średni 26,4 %
- stan zły 42,1 %

Są to wskaźniki nieco gorsze niż średnie wyliczone dla powiatów utworzonych na terenie byłego woj. siedleckiego.

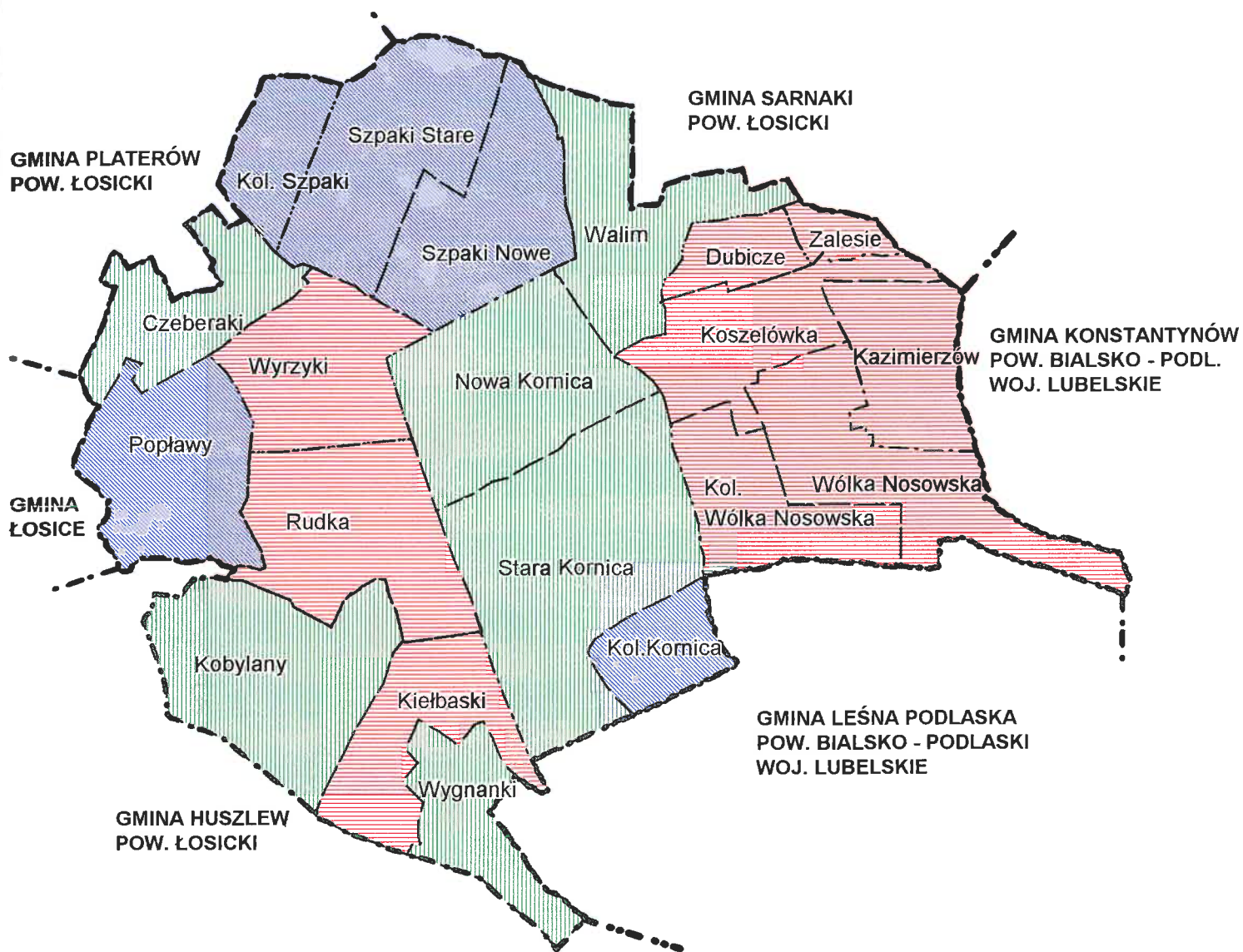
Przy braku zdecydowanych działań inwestycyjno-modernizacyjnych następował będzie dalszy, wręcz lawinowy proces pogarszania się jakości życia mieszkańców spowodowany złym stanem zaopatrzenia w energię elektryczną. Po roku 2005 złe warunki zasilania będzie miało aż około 70 % wsi gminy Stara Kornica.

W celu powstrzymania tego zjawiska należy w skali roku przeprowadzić reelektryfikację minimum 2 wsi tej gminy.

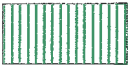

Stan techniczny lokalnych urządzeń elektroenergetycznych zasilających poszczególne wsie pokazano na rysunku.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO G M I N Y STARA KORNICA

STAN TECHNICZNY LOKALNYCH URZĄDZEŃ ELEKTROENERGETYCZNYCH ZASILAJĄCYCH WSIE GMINY STARA KORNICA

O Z N A C Z E N I A

	dobry
	średni
	zły

ZASILANIE GMINY ENERGIĄ ELEKTRYCZNĄ ŚREDNIEGO NAPIĘCIA 15 kV
UKŁAD PODSTAWOWY

OZNACZENIA

TRZONY MAGISTRALNYCH LINII SN 15 kV
I POŁĄCZENIA MIĘDZYMAGISTRALNE

- "HOŁOWCZYCE - KORNICA"
- "HOŁOWCZYCE - BONIN"
- "ŁOSICE - BUKOWICE"
- "ŁOSICE - BIAŁA PODL. SITNICKA"
- "BIAŁA PODL. SITNICKA - BUKOWICE"

MAGISTRALNE LINIE ZASILANIA
REZERWOWEGO SN 15kV

WAŻNIEJSZE LOKALNE PROMIENIOWE
LINIE SN 15 kV ZWIĄZANE Z MAGISTRALAMI:

- "HOŁOWCZYCE - KORNICA"
- "HOŁOWCZYCE - BONIN"
- "ŁOSICE - BUKOWICE"
- "ŁOSICE - BIAŁA PODL. SITNICKA"
- "BIAŁA PODL. SITNICKA - BUKOWICE"

TERENY ZASILANE ZE STACJI 110/15/6 kV
W HOŁOWCZYCACH

- LINIĄ "HOŁOWCZYCE - KORNICA"
- LINIĄ "HOŁOWCZYCE - BONIN"

TERENY ZASILANE ZE STACJI 110/15 kV
W ŁOSICACH

- LINIĄ "ŁOSICE - BUKOWICE"
- LINIĄ "ŁOSICE - BIAŁA PODL. SITNICKA"

TERENY ZASILANE ZE STACJI 110/15 kV
"SITNICKA" W BIAŁEJ PODL.

- LINIĄ "BIAŁA PODL. SITNICKA -
- BUKOWICE"

XI. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

1. Charakterystyka ogólna

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Stara Kornica ukształtowana została przez oddziaływanie ośrodka gminnego - którym jest wieś gminna Stara Kornica. Położenie Starej Kornicy przy ważnym szlaku komunikacyjnym - drodze wojewódzkiej 698 relacji Siedlce-Łosice-Konstantynów-Terspol przyczyniło się do zwiększenia rangi tej wsi w układzie sieci osadniczej.

Obecnie, struktura funkcjonalno-przestrzenna składa się z ośrodka gminnego (wsi Stara Kornica) wyposażonego we wszystkie podstawowe funkcje niezbędne do obsługi mieszkańców wsi i gminy. Wieś Stara Kornica jest położona prawie centrycznie w stosunku do obszaru gminy. Najważniejszy szlak komunikacyjny drogowy przecina równoleżnikowo obszar gminy.

Ośrodek gminny - wieś Stara Kornica - skupia najważniejsze instytucje publiczne zapewniające obsługę mieszkańców w zakresie: lecznictwa podstawowego, administracji samorządowej, szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego, posługi duszpasterskiej, grzebalnictwa, bankowości, handlu, usług oraz gospodarki komunalnej.

Pozostałe wsie są niewystarczająco wyposażone w usługi podstawowe. Lasy są rozproszone na obszarze całej gminy i zajmują zaledwie ok. 11% powierzchni gminy. Gminę przecinają dwie rzeki: Klukówka i Kałuża.

2. Układ sieci osadniczej

Układ sieci osadniczej jest wynikiem układu drogowego oraz położenia elementów i systemów przyrodniczych. Charakterystyczną cechą układu przestrzennego wsi jest ich południkowy układ. Wsie: Kobyłany, Kolonia Kornica, Wólka Nosowska, Kolonia Wólka Nosowska i Kazimierzów posiadają niewykształcone układy przestrzenne z dużą ilością zabudowy rozproszonej.

Układy przestrzenne poszczególnych wsi mają w zasadzie układ tzw. ulicówek lub łańcuchówek.

Układ przestrzenny wsi gminnej jest zbliżony do tzw. wielorożnic.

Należy podkreślić również względnie dużą zwartość zabudowy, w szczególności takich wsi jak: Nowa Kornica, Szpaki Nowe, Szpaki Stare, Popławy, Wygnanki, Koszelówka. Ze względu na wysokie koszty doprowadzenia infrastruktury technicznej do tak położnych gospodarstw - obserwowany jest powolny proces likwidacji zagród w zabudowie rozproszonej i kolonijnej oraz lokowania ich na wolnych działkach lub obrzeżu wsi.

Pozytywną cechą układu sieci osadniczej gminy Stara Kornica - jest brak zabudowy zagrodowej wzdłuż tranzytowej trasy komunikacyjnej Siedlce-Łosice-Konstantynów-Terespol przebiegającej przez tereny zainwestowane wsi Stara Kornica.

3. Wnioski

1. Istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna zapewnia sprawność powiązań funkcjonalnych pomiędzy ośrodkiem gminnym wsi Stara Kornica ze wszystkimi wsiami.
2. Układ funkcjonalny jest w zasadzie układem centrycznym (wieś Stara Kornica) z promieniście odchodzącymi drogami różnej rangi, zapewniającymi powiązania zewnętrzne z:
  - stolicą kraju (Warszawa),
  - ośrodkiem powiatowym (Łosicami),
  - największymi wsiami położonymi w otoczeniu (Kobylany, Szpaki, Nowa Kornica).
3. Układy przestrzenne poszczególnych wsi lub luki pomiędzy tworzącymi się pasmami zawierają rezerwy terenowe dla nowych lokalizacji zabudowy zagrodowej. Istnieje konieczność modernizacji zabudowy wsi i wyposażenie jej w pełną infrastrukturę techniczną (kanalizacja sanitarna, gazociąg, sieć elektryczna i telefoniczna, utwardzone drogi).
4. Układ ekosystemów leśnych wymaga udrożnienia i uregulowania granicy polno-leśnej.
5. Walory przyrodnicze wymagają dalszych działań regenerujących i promocyjnych zwłaszcza w zakresie agroturystyki.